

LÄÄNE-VIRU RAKENDUSKÕRGKOO
Ettevõtluse ja Majandusarvestuse õppetool
Majandusarvestuse õppekava

Olga Poljakova

**LAENUPÕHISE P2P ÜHISRAHASTUSE TEHINGUTE
MAKSUSTAMINE JA RAAMATUPIDAMISES
KAJASTAMINE ERA- JA JURIIDILISE ISIKU NÄITEL**

Lõputöö

Juhendaja: Diana Tandru, *MA*

Mõdriku

2017

SISUKORD

SUMMARY	4
SISSEJUHATUS	6
INVESTEERIMISE MÕISTE JA OLEMUS	8
1.1 Investeeringute mõiste ja liigitus	8
1.2 Finantsturu olemus.....	10
1.3 Investeeringuga seotud riskid.....	11
1.4 Varaklasside liigitus.....	13
2 ÜHISRAHASTAMISE MÕISTE JA OLEMUS	15
2.1 Ühisrahastamise ajalugu ja platvormide tegevuse korraldamine.....	15
2.2 Ühisrahastamise definitsioonid.....	18
2.3 Ühisrahastamismudelite jaotus	21
2.4 Ühisrahastamise seadusandlik regulatsioon	24
2.5 Ülevaade Eestis tegutsevatest ühisrahastusplatvormidest	25
2.6 P2P ühisrahastamisega seotud riskid	27
2.7 Ühisrahastamise laialdase leviku tagajärjed ühiskonnale.....	29
3 EMPIIRILISE UURINGU METOODIKA	33
4 UURINGUTULEMUSTE ANALÜÜS	36
4.1 Ühisrahastusplatvormide tegevuse korraldus Bondora portaali näitel	36
4.2 P2P ühisrahastuse tehingute kajastamine raamatupidamises	39
4.2.1 Investeeringuga alustamine	39
4.2.2 Laenu nõuete esmane arvelevõtmine.....	41
4.2.3 Antud laenu ja teenitud tulu kajastamine raamatupidamises.....	42
4.2.4 Korrigeerimised bilansipäeval.....	45
4.3 Ühisrahastusplatvormi laenu saadud tulu maksustamine.....	50
4.3.1 Käibemaksudeklaratsiooni esitamise nõue	50
4.3.2 Tulumaksu kohustused juriidilisel ja eraisikul.....	50
4.4 Juriidilise- vs eraisiku P2P ühisrahastusinvesteeringute hoidmine.....	56
KOKKUVÕTE	59
KASUTATUD KIRJANDUS	61
LISAD.....	69

Lisa 1. Eestis tegutsevad ühisrahastusettevõtted finantsvaldkonnas

Lisa 2. Investeeringustehingute raha liikumine Bondora portaali raporti põhjal

Lisa 3. Ettevõtte OÜ Invest pearaamat

Lisa 4. Ettevõtte OÜ Invest bilanss

Lisa 5. Ettevõtte OÜ Invest kasumiaruanne

Lisa 6. Era- ja juriidilise isiku kohustused seoses P2P ühisrahastustehingute kajastamise ja maksustamisega

SUMMARY

The title of the thesis is “Taxation and Accounting Recognition of Loan-Based P2P Crowdfunding Transactions by the Example of Private and Legal Persons”. The thesis is 76 pages as well as includes two figures and three tables drawn up by the author. The thesis consists of four chapters as well as subchapters. To investigate the study objective, specialized literature and applicable law have been examined, and relevant materials, collected from media sources. The thesis is based on the example of a crowdfunding portal Bondora.

The topic of the thesis is based on the growing popularity of crowdfunding, an alternative funding instrument. Crowdfunding is a relatively new and innovative concept that brings together entrepreneurs and investors over the Internet. Crowdfunding comes in different forms, ranging from donations to investments in equities of legal entities. This thesis analyses P2P (peer-to-peer) crowdfunding from the investor’s perspective.

A study on alternative pan-European financing methods conducted at the beginning of 2015 showed that Europe boasts over 255 crowdfunding platforms with the transaction volume of ca. 2.957 billion Euro (as of 2014). Crowdfunding is considered to have one of the greatest potentials in the area of shared economy. Over the past few years, general interest in investment opportunities has boomed in Estonia. Crowdfunding is an investment area in which the need for capital is not as crucial as, for example, on stock markets, also being comprehensible and logical. Due to the fact that the subject is new, there are no accounting practices for crowdfunding. The problem that the investor faces at some stage or another lies in taxation of passive income and providing accurate passive income reports.

The objective of the thesis is to demonstrate how to account P2P crowdfunding transactions as well as to analyse the taxation aspect from the point of view of the private and legal investor.

To fulfil the objective, the author has set the following study tasks:

- to clarify the concept and nature of investment;
- to clarify the concept and nature of crowdfunding as well as to describe various crowdfunding models;
- to provide an overview of the direct interpersonal lending process on online crowdfunding platforms;
- to plan the thesis methodology, i.e., to describe data collection and analysis methods based on professional literature as well as to create and describe an experimental model;
- to analyse the results of the experimental model and to draw conclusions.

The author uses the quantitative methodology as the research strategy. The deductive approach has been applied; that is, the theory and the explanations advance from general to specific. The structured observation and experimental study methods have been used for data collection. The obtained data has been analysed using the comparative analysis method. The results for analysis are presented in text and cross-tabulation, and conclusions, drawn.

The study revealed that the loans granted via the P2P crowdfunding portal are financial instruments. The study conducted by the author showed that RTJ 3 (the guidelines of

the Accounting Standards Board) provides enough information for accounting P2P crowdfunding transactions. The most crucial aspect is understanding of the transactions made via crowdfunding portals as well as getting the right information from the reports.

The investor represented by legal entity liable to VAT is obliged to submit a VAT declaration to the Tax Board, reflecting the interest income earned as tax-exempt turnover. Non-payment of dividends by legal entity does not inflict income tax liabilities in connection with the income received from crowdfunding investment. However, investing as a private person inflicts annual income tax liability. In addition to the tax burden, the private investor's spendings are increased by the fact that insolvency loans cannot be annulled.

The thesis study results showed that investing through a private or legal person has its pros and cons. Each investor must choose between simplicity and profitability, taking into account the volume of investment, the available time resources, and long-term goals. On the one hand, investing through a company has huge advantages and allows saving on taxes. On the other hand, setting up a company has specific side effects, which are often underestimated (e.g., administrative burden and associated costs).

The objective of the thesis has been fulfilled by providing solutions to the stated study tasks. The experimental model created in the empirical research methodology part allowed to measure the actual tax savings that result from P2P crowdfunding investments through legal entity. The general ledger provided in the annexes includes accounting entries, the results of which are reflected in the financial statements attached to the thesis, e.g., balance sheet and income statement.

SISSEJUHATUS

Ühisrahastamine on suhteliselt uus ja uuenduslik kontseptsioon, mis ühendab ettevõtjad ja investorid interneti vahendusel. Ühisrahastamisel on mitmeid erinevaid vorme, alustades annetustest ja lõpetades investeringutega juriidiliste isikute omakapitali. Antud töö raames analüüsitakse P2P (*peer-to-peer*, eesti keeles isikult isikule) ühisrahastamise vormi investorite vaatenurgast.

2015. aasta alguses läbi viidud üleeuroopalise alternatiivsete rahastamisviiside uuringu tulemusena selgus, et Euroopas tegutseb üle 255 ühisrahastusplatvormi. Aastane tehingute maht nendel platvormidel on hinnanguliselt ligi 2,957 miljardit eurot (2014), seejuures olid mahud eelmise aastaga võrreldes kasvanud ligi 144%. Ühisrahastust peetakse üheks kõige suurema potentsiaaliga jagamismajanduse valdkonnaks (Wardrop, Zhang, Rau, & Gray, 2015, lk 9). Viimase paari aastaga on Eestis plahvatuslikult suurenenud investeerimishuvi ja –soov (*Ratsa rikkaks?*, 2016). Ühisrahastus on investeerimisvaldkond, kus kapitalivajadus on tunduvalt väiksem kui näiteks aktsiaturgudel ning see on üsna lihtne ja loogiline ning kõigile arusaadav.

Teema aktuaalsust toetab ka asjaolu, et Finantsinspeksiooni hinnangul vajab ühisrahastuse valdkond suuremat õiguskindlust ja reguleerimist. Riskide juhtimist seaduse tasemel on vaja nii ühisrahastusettevõtetesse investeerinud isikute säästude kaitsmiseks kui ka ettevõtete tegevuskeskkonnas selguse loomiseks (*Finantsinspeksioon: ühisrahastamine vajab seadust*, 2016).

Lõputöö teemavalikul lähtus autor ühisrahastamise uudsusest ja eelkõige ühisrahastamisega seotud raamatupidamispraktika puudumisest ning teema puudulikust teadmisest ja reguleerimisest. Seoses uudse ühisrahastamise valdkonnaga tulevad ilmsiks erinevad probleemid. Probleem, millega investor mingil etapil kokku puutub, seisneb passiivse tulu maksustamises ja ettevõtjate puhul ka passiivse tulu kajastamises aruannetes õigel viisil. Selle kohta puudub nii teave kui ka erialane kirjandus ja näited. Teiseks ühiskonnas aktiivselt arutletavaks probleemiks on investeringute kasumlikkus eraisiku vs juriidilise isiku kaudu investeerimisel. Ühelt poolt on ettevõtte alt investeerimisel märkimisväärseid boonuseid, samas aga alahinnatakse sageli kõiki kõrvalmõjusid, mis kaasnevad ettevõtte loomisega (Saare, 2016). Lõputöö empiirilises uuringus käsitleb autor P2P (isikult isikule) ühisrahastuse mudelit. Autori Bondora portaali raporti põhjal loodud mudelis selgitatakse, millised

raamatupidamiskanded tekivad P2P ühisrahastuse tehingute kajastamisel ja millisest seaduslikust alusest lähtutakse tehingute kirjeldamisel. Läbiviidud uuringu põhjal analüüsib autor, milliseid eeliseid annab ühisrahastusse investeerimine ettevõtte kaudu võrreldes eraisikuga.

Lõputöö eesmärk on välja tuua, kuidas P2P (*peer-to-peer* ehk eesti keeles isikult isikule) ühisrahastuse tehinguid raamatupidamises kajastada ning analüüsida maksustamise aspekti eraisikust investori ja juriidilisest isikust investori seisukohast lähtudes.

Eesmärgi täitmiseks on autor püstitanud järgmised uurimisülesanded:

- investeerimise mõiste ja olemuse selgitamine;
- ühisrahastuse mõiste ja olemuse selgitamine ning erinevate ühisrahastamismudelite kirjeldamine;
- isikutevahelise otselaenamise protsessist ühisrahastuse veebiplatvormides ülevaate andmine;
- lõputöö metoodika kavandamine – andmete kogumise ja analüüsimise meetodite kirjeldamine erialase kirjanduse baasil, eksperimentaalmodeli loomine ja selle kirjeldus;
- eksperimentaalmodeli analüüsimine ja järelduste tegemine.

Lõputöö koosneb neljast peatükist ja nende alapeatükkidest. Selleks, et paremini mõista ühisrahastuse kohta investeerimismaailmas, käsitletakse lõputöö esimeses peatükis investeerimise olemusega seotud teoreetilisi aspekte. Teises teooriapeatükis antakse ülevaade ühisrahastamise olemusest, kirjeldatakse ühisrahastusplatvormide tegevuse seaduslikku regulatsiooni ja ühisrahastusse investeerimisega seotud riske.

Empiirilise uuringu peatükis kirjeldatakse uuringu eesmärki ja vajadust ning selle lahendamiseks rakendatavaid meetodeid. Neljandas peatükis analüüsib autor P2P ühisrahastusinvesteeringutest saadud tulu maksustamist ja P2P ühisrahastustehingute kajastamist raamatupidamises, tuginedes eksperimentaalmodellist saadud andmetele ja erialastele allikatele.

Püstitatud uurimisülesannete täitmiseks tutvutakse erialase kirjanduse ja seadusandlusega, kogutakse teemakohaseid materjale meediast. Lõputöö viiakse läbi ühisrahastusportaali Bondora näitel.

INVESTEERIMISE MÕISTE JA OLEMUS

Rahaasjade korrastamine ja planeerimine, teadlik finantskäitumine, finantsvabaduse saavutamine on teemad, mis on viimaste aastate jooksul järjest aktuaalsemaks saanud. Kaasaegses kapitalistlikus ühiskonnas on väga oluline mitte ainult raha säästa, vaid ka enda kasuks tööle panna ehk investeerida. Keskmise eluiga on Eestis kasvava trendiga, mille vältimatu tulemus on vanemaelise elanikkonna osakaalu suurenemine (Rannala, 2016). Kas riiklik pensionisüsteem on võimeline tuleviku pensionäridele head elukvaliteeti tagama? Arvatavasti keegi ei julge praegu sellele küsimusele jaatavalt vastata. Rahandusministeeriumi eestvedamisel välja töötatud Eesti elanike finantskirjaoskuse edendamise programmi üks eesmärkidest on „*tõsta inimeste endi panust vanaduspõlve kindlustamisel*“ (Eesti elanike finantskirjaoskuse ..., 2013, lk 2).

Võib järeldada, et investeerimine on tähtis finantsvabaduse saavutamisel ja endale majanduslikult kindlustatud tuleviku tagamisel. Raha kulutamine, säästmine, kogumine ja hoiustamine ei tee rikkamaks. Rikkamaks saab vaid investeerides raha sinna, kus raha saab toota raha (Kender & Lõhmus, 2002, lk 14). Käesolevas töö osas on võetud vaatluse alla investeerimine kui finantskäitumise üks komponente. Antud peatüki eesmärgiks on välja tuua investeerimise mõiste ja liigitus ning vaadelda, millistesse finantsinstrumentidesse ja varaklassidesse on Eestis võimalik investeerida.

1.1 Investeeringute mõiste ja liigitus

Investeeringut võib defineerida erinevalt. Ettevõtluse õpiku definitsiooni järgi on investeering kasu saamise eesmärgil tehtud pikaajaline kapitalimahutus (Zeiger, 2013). Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus (EAS) toob oma koduleheküljel laiema definitsiooni - investeerimine on eri liiki (materiaalsete, intellektuaalsete ja finantsiliste) varade paigutus majandusliku tegevuse eri objektidesse, et teenida kasumit või saada kasu (*Stardikapital, finantseerimine ja investeerimine, s.a.*). Antud definitsioonis tuuakse eraldi välja ka intellektuaalse investeeringu olemasolu.

Majanduslike ja investeeringute mõistete sõnaraamatu definitsiooni järgi on investeerimine kapitali kasutamine raha kasvatamise eesmärgiga, kas raha paigutamisel toodete tootmisse või riskantsemate tegevuste kaudu (Downes & Goodman, 2014, lk

366). Investeering on vara või objekt, mis on ostetud lootuses, et tulevikus toob see tulu. Majanduslikus mõttes on investeering vara, mis on mitte tarbimise eesmärgiga ostetud, vaid lootusega, et tulevikus hakkab ta ise kasumit tooma. Rahanduse mõistes on investeerimine finantsvara, mis on soetatud selleks, et sellelt tulu teenida (*Investment, s.a.*).

T. Parring seletab investeerimise mõistet väga lihtsalt. Investeerimine ei ole midagi muud kui otsustamine, kuidas hoida raha, mille oled oma eesmärkide jaoks kõrvale pannud (Parring, 2012, lk 163).

Võib järeldada, et finantskontekstis ühinevad kõik eeltoodud definitsioonid selles, et investeerimine on proaktiivne rahakasutus, mille kaudu raha pannakse teenima raha. Tavaliselt peetakse investeerimise all silmas raha paigutamist tulu tootavatesse varadesse pikemaks ajaks – kuudeks või pigem aastateks. Kui säästmine on passiivne raha kogumine, siis investeerimine keskendub raha teenimisele ehk tootlusele, võttes selleks oluliselt kõrgemaid riske. Säästmisel paigutatakse raha pangadeposiiti, mille tagajärjel ei teki uut omandit. Investeerimisel aga omandatakse teise ettevõtte aktsia, võlakiri, fondiosak või kinnisvaraobjekt. Seega on investeerimise iseloomustamisel kesksel kohal kolm märksõna: risk, tõusupotentsiaal ja omand (Kivinurm-Priisalm, 2007, lk. 104).

Investeeringud jagunevad kahte rühma: reaali- ja finantsinvesteeringuteks. Reaalinvesteeringud suunatakse põhivaradesse ja käibevaradesse, neid nimetatakse ka kapitalimahutusteks. Ettevõtte puhul reaalarvad on äritegevuse käiguhoidmiseks vajalikud materiaalsed (hooned jms) ja immateriaalsed (patendid, oskusteave jms) varad. Finantsinvesteeringud tehakse väärtpaberitesse ja muudesse finantsinstrumentidesse (Tearu & Krumm, 2005, lk 75). Väärtpaberi väljaandjale (emitendile) on väärtpaber finantskohustus, väärtpaberi omanikule (investorile) on väärtpaber finantsvara. Kui reaalarvad on varad, mida kasutatakse kaupade või teenuste tootmiseks, siis finantsvarad on nõuded reaalarvadele (Roos, Sander, Nurmet, & Ivanova, 2014, lk 146).

Investeerimisest võib rääkida ka inimese enesearengu kontekstis – investeeringud haridusse, tervisesse jm. Need tegevused on tavaliselt orienteeritud tulevikku, näiteks, inimene omandab kõrgharidust eesmärgiga saada tulevikus head tööd.

Finantsinvesteeringutest rääkides on loogika tegelikult sama – planeeri täna oma finantstulevikku, et vanaduspõlves paremini elada. Antud töö raames keskendutakse finantsinvesteeringutele.

1.2 Finantsturu olemus

Finantsturud on institutsioonid, mille kaudu liigub raha neilt, kelle tulud on suuremad kui kulud, nendele, kelle eelarve on puudujäägiga (Zirnask & Liikane, 1994, lk 23). Teiste sõnadega, finantsturg on koht, kus saavad kokku finantsinstrumendi nõudlus ja pakkumine (Kõomägi, 2006, lk 25). Finantsturu osalised on:

- kodumajapidamised – fondidesse investeerimise eesmärgiga;
- äri sektor – fondides raha kasvatamise eesmärgiga;
- valitsussektor – fondides raha kasvatamise eesmärgiga.

Finantsturul toimuvad tehingud laenuvõtjate ja laenuandjate vahel. Sellist finantseerimist nimetatakse otsefinantseerimiseks. Kui kasutatakse finantsvahendaja abi, on tegemist kaudfinantseerimisega. Finantsüsteem rahuldab turuosaliste vajadusi, kas luues sobivaid väärtpabereid või vahendajate kaudu (kui näiteks pank võtab raha hoiustamiseks ja annab välja laene (Roos, Sander *et al.*, 2014, lk 147).

Finantsturu osalised jagatakse neljaks rühmaks: raha paigutajad ehk investorid, raha hankijad ehk emitendid, vahendajad ning infrastruktuuri- ja järelvalveasutused.

Investor on üksikisik või ettevõtja, kes investeerib oma raha väärtpaberitesse või muusse varasse eesmärgiga teenida täiendavat tulu. Emitent on juriidiline isik, kes on väärtpabereid emiteerinud või võtnud kohustuse väärtpabereid emiteerida. Emitendi eesmärgiks on saada raha oma tegevuse finantseerimiseks. Vahendajad on asutused, mis seisavad lõplike laenuandjate ja laenuvõtjate vahel. Need on pangad, investeerimisfondid, kindlustusseltsid, pensionifondid, maaklerifirmad jm.

Infrastruktuuriasutused pakuvad väärtpaberitega kauplemis-, arveldamis- ja hoidmisteenus. Nende asutuste eesmärgiks on tagada, et kõik turuosalised täidaksid kehtivaid mängureegleid. Eestis on see Finantsinspektsiooni ja mõnes osas Nasdaq Tallinn AS ehk Tallinna Börsi ülesanne (Roos, Sander *et al.*, 2014, lk 160-161).

1.3 Investeeringisega seotud riskid

Investeeringimine on alati seotud riskidega, mille tase sõltub investeeringuinstrumendist. Seni on peetud riskivabadeks investeeringuteks kuni 100 000 euro suuruseid hoiuseid, sest Euroopa Liidus kompenseeritakse maksimaalselt sellise suurusega hoiused täies mahus koos hoiuste peatamise päevaks kogunenud intressiga, kuid mitte rohkem kui 100 000 euro suuruses summas (Tagatisfondi seadus, § 25 lg 2). Riski suurus ja oodatava tulu suurus käivad tavaliselt käsikäes – mida suuremat tulu on võimalik teenida, seda suurem on risk raha kaotada (*Risk ja tulu*, s.a.). Rahandusteoorias defineeritakse riski kui võimalike tulemuste hajuvust oodatava tulemuse suhtes. Riskidest rääkides kasutavad finantsanalüütikud terminit „volatiivsus“. Volatiivsus on väärtpaberi hinna kõikumine lühikese perioodi jooksul. Mida laiem on võimalike tulemuste ulatus, seda suurem on väärtpaberi tulususe volatiivsus (Kõomägi, 2006, lk 105).

Alljärgnevalt kirjeldab autor üldisi riske, mis kaasnevad erinevate väärtpaberite ja investeeringuteenustega.

Tururisk on oht, et investor saab kahju väärtpaberiturul või selle teatud valdkonnas toimuva üldise ebasoodsa hinnaliikumise tõttu (*Investeeringisega seotud üldised riskid*, s.a., lk 1-3). Üksikaktsiate edu või ebaedu sõltub konkreetse ettevõtte tegevusest, kuid olulist mõju avaldab ka turu üldine meelestatus (Võrklaev, 2007, lk 96). Tururiskiga on seotud intressirisk, mis seisneb selles, et investor võib saada kahju tulenevalt ebasoodsatest muutustest turul, mis võivad väljenduda intressimäärade muutumises, intressimäärade volatiivsuse muutumises jms. (*Investeeringisega seotud üldised riskid*, s.a., lk 1-3).

Likviidsusrisk seondub tururiskiga ning seisneb peamiselt selles, et investoril võib tekkida kahju asjaomasel reguleeritud turul likviidsuse puudumise tõttu. See takistab väärtpaberite müüki investori poolt soovitud ajal või neid ei õnnestu müüa turuhinnale lähedase hinnaga või investori poolt soovitud hinnaga tehingust huvitatud vastaspoole puudumise tõttu. (Võrklaev, 2007, lk 98).

Kui tururiski puhul mõjutab investeeringu tulemuslikkust turu üldine liikumine, siis on ettevõtte risk omane konkreetsele firmale. Ettevõtte risk väljendub konkreetse ettevõtte finantstulemustes. Kui firma kasumlikkus on vähenenud, võib see tagajärjeks kaasa

tuua näiteks aktsia väärtuse languse. Kõige halvem olukord on ettevõtte pankroti väljakuulutamise. Ettevõtte spetsiifilise riski vähendamiseks tuleb teostada konkreetse firma analüüs või hajutada oma investeeringud. Hajutatud investeeringute näitajatena toovad erinevad allikad investeerimis- ja pensionifonde. Kui tururisk mõjub sarnaselt paljudele investeeringutele, siis ettevõtte riskid on üksteisest sõltumatud (Võrklaev, 2007, lk 98).

Välisvaluutas arvestatavate investeeringute korral eksisteerib oht, et investor saab sellistelt investeeringutelt erinevate valuutade vaheliste valuutakursside ebasoodsa muutuse tõttu kahju (*Investeeringuga seotud üldised riskid, s.a.*, lk 1-3).

Krediidirisk, mida nimetatakse ka vastaspoole või emitendi riskiks, seisneb ohus, et halbade finantsnäitajate, maksejõuetuse või muude sarnaste põhjuste tõttu ei suuda vastaspool (emitent) oma kohustusi täita.

Poliitiline risk on oht, et riigis toimuvad sündmused mõjutavad selle riigi või piirkonna poliitilist või majanduslikku stabiilsust ning seetõttu jääb oodatav tulu investeeringult saamata. Näitena võib tuua maksuseaduse muutmist (*Ibid.*, lk 3; Võrklaev, 2007, lk 99).

Investeeringut puudutab ka inflatsioonirisk, mis tähendab, et üldine hinnatõus võib ületada varalt saadavat üüritulu, vara väärtuse kasvu ja/või investeeringu tootlust (*Investeeringuriskide kirjeldus, s.a.*). Kui olla oma investeeringute tegemisel liiga konservatiivne, võib investeeringu tootlus olla liiga väike ning jääda inflatsioonile alla, mis tähendab, et säästude ostujõud tegelikult kahaneb (Oja, 2013). Eksisteerivad ka teised riskid, millega investoril tuleb silmitsi seista, nagu arveldussüsteemirisk, õigusrisk, inforisk, suhtluskanali risk jm.

Investeeringu risk ja tulu on seoses. Üldine seaduspära on, et suurema riskiga investeeringutelt nõuavad investorid suuremat tootlust. See tähendab, et ratsionaalne investor nõustub tegema investeeringu ainult hinnaga, mis võimaldab saada selle investeeringu riskitasemele vastavat tootlust. Riski ja oodatava tulu taseme valimine on väga oluline küsimus, millele investor peab ise vastuse leidma. Vähendada riske tulus kaotamata või suurendada tulu riske juurde võtmata võimaldab riskide hajutamine. Riskide hajutamine tähendab raha paigutamist erinevatesse väärtpaberitesse või varadesse. Kui varade hinnad ei muutu täpselt samas rütmis, väheneb neist koostatud varade kogumi ehk portfelli risk (*Finantsaabit. Rahaasjade korraldamise käsiraamat,*

2011, lk 88). Kõige parem hajutamise viis on investeerimine investeerimisfondidesse, mille portfellis on tihti peale paljude riikide ja sektorite väärtpabereid.

1.4 Varaklasside liigitus

Igal investeerimisvahendil on oma riskitase ja sellest tulenevalt on ka iga investeringu tulukuse tase erinev. Järgnevalt vaatleb autor erinevaid varaklasse, kuhu on võimalik investeerida. Need on:

- maavarad (kuld, hõbe, nafta);
- finantsinstrumendid (aktsiad, võlakirjad jm);
- kinnisvara (maa, elamupinnad jm)
- ettevõtlus;
- muud investeeringud, see tähendab kõik varad, mis on soetatud tulu teenimiseks (näiteks kunstiteosed);
- ühisrahastus.

Kuld ja hõbe on ajalooliselt säilitanud oma väärtuse ehk seda võib käsitleda kui kapitali kasvule panustamist. Maavaradega on samuti võimalik passiivne tulu tekitada, kuid nende puhul on investeeringu mahu alampiir väga kõrge (Tokko, 2014, lk 10)

Finantsinstrumendiks nimetatakse väärtpaberit, mille tulemusena tekib ühele osapoolle finantsvara ja teisele – finantskohustus või omakapital. Finantsinstrumendid jagunevad järgmiselt:

- omandiõigust tõendavad väärtpaberid (aktsia, investeerimisfondi osatäht jmt);
- võlakohustust tõendavad väärtpaberid (võlakiri, hoiuse sertifikaat jmt.);
- müügi- või ostuõigust või kohustust tõendavad väärtpaberid (optsioonid, forvardid, futuurid) (Kõomägi, 2006, lk 21).

Finantsturul ringleb mitmesuguseid väärtpabereid. Üldjoontes liigituvad nad kolme rühma: aktsiad, võlakirjad ja tuletisväärtpaberid (Zirnask & Liikane, 1994, lk 23).

Aktsia on väärtpaber, mis esindab selle omaniku proportsionaalset osalust aktsiaseltsi aktsiakapitalis ja näitab selle omaniku õigust osale ettevõtte varast ja kasumit. Ehk aktsionäril on õigus saada osa ettevõtte jaotamata kasumist dividendina. Aktsiad

liigitakse lihtaktsiateks (annab hääleõiguse) ja eelisaktsiateks (garanteerib dividendide saamist) (Parring, 2012, lk 30).

Võlakiri on väärtpaber, mis on sisuliselt leping, mille alusel laenuvõtjal on kohustus maksta laen kokkulepitud tähtajaks tagasi laenuandjale ja tasuda intressi ehk tasu laenu kasutamise eest (Zirnask & Liikane, 1994, lk 34).

Tuletisväärtpaberid (derivatiivid) on õigus või kohustus osta (müüa) mingit finantsvara. Levinumad finantsvarad on optsioonid, *forward*'id ja *future*'id. (Zirnask & Liikane, 1994., lk 34).

Kinnisvarainvesteeringud koosnevad kinnisvarast, mis oli soetatud renditulu teenimiseks või müügitehingute teostamiseks. Kinnisvara hinna määramisel lähtutakse turuhinnast.

Vaadeldes ettevõtlust kui varaklassi võib öelda, et siin on kõige rohkem võimalusi, kuna ettevõtte on võimalik asutada ükskõik millises valdkonnas. Samas on see varaklass, mille omandamine on kõikidest teistest aeganõudvam (Tokko, 2014, lk 11). Ettevõtluse seisukohalt algab investeerimine just ettevõtte loomisega. Esialgu võib see kujutada endast töö kui ressursi (intellektuaalsete ning füüsiliste oskuste) kasutamist, millele hiljem lisanduvad materiaalsed ja muud ressursid (*Stardikapital, finantseerimine ja investeerimine, s.a.*).

Seoses finantstehnoloogia arendamisega, ühisrahastuse platvormide arvu kasvuga ja investorite huviga nende vastu otsustas autor tuua ühisrahastuse välja eraldi varaklassina. Ühisrahastus on üha enam populaarsust koguv viis rahastuse kaasamiseks, kus projekti elluviimiseks vajaminev raha kogutakse väikeste summade kaupa kokku paljudelt erinevatelt inimestelt (*Ühisrahastus - hea alternatiiv või riskantne rahapaigutus?*, 2016). Ühisrahastuse mõistet, ajalugu ja arengut Eestis ning ühisrahastuse liigitust käsitletakse põhjalikult lõputöö järgnevas peatükis.

Eelnevalt toodud teoreetiline taust oli oluline selleks, et edaspidi mõista ja teha selgeks ühisrahastuse koht investeerimismaailmas.

2 ÜHISRAHASTAMISE MÕISTE JA OLEMUS

Ülikiiresti arenev tehnoloogia põhjustab suuri murranguid kõigi ettevõtete, tööstuste ja riikide töökorralduses. Tehnoloogia aina kiireneva arengu olukorras avaneb nii tarbijatele kui ka tootjatele ning teenusepakkujatele palju uusi võimalusi. See toob teiste tööstuste kõrval kaasa uusi suundumusi finantstööstuses. Finantstehnoloogia areng võib finantssektoris eeliseid tuua sellistes valdkondades nagu finantsharidus, jaepangandus, investeerimine jms.

M. Hilbert käsitleb finantstehnoloogiat ehk *FinTech*'i kui tööstusharu, mis koosneb ettevõtetest, kus kasutatakse tehnoloogiat selleks, et parandada finantsteenuste efektiivsust. Sisulisest tähendab *FinTech* kõiki finantssektori tehnoloogilisi uuendusi. See võib hõlmata arenguid finantshariduses, jaepanganduses, investeerimises jms. Finantstehnoloogia tähtsuse tõus parandab valdkondades nagu investeerimine, varahaldus ja finantsplaneerimine viise, kuidas finantsnõustajad klientidega suhtlevad ja teenuseid nendeni toovad (*Finantsnõustamine digiajastul*, 2016, lk 2-3).

Aina rohkem populaarsust kogunud *FinTech* ettevõtete poolt pakutav teenus on erinevate projektide või eraisikute laenude finantseerimine. Finantsteenuste sektor on viimaste aastate jooksul jõudsalt arenenud. Traditsiooniliste teenuste kõrvale on tekkinud ja tekkimas mitmeid uuenduslikke lahendusi, mis on oluliselt muutnud kogu sektori nägu. Eelkõige on tunda just finantstehnoloogia ettevõtete jõulist pealetungi, seda näiteks uudsete eraisikult eraisikule laenuvõimaluste, ühisrahastuslahenduste ning maksuteenuste loomisel. (Tallinna Ettevõtlusamet, 2016).

Käesoleva peatüki eesmärgiks on ühisrahastuse mõiste ja olemuse välja selgitamine ning erinevate ühisrahastamismudelite kirjeldamine.

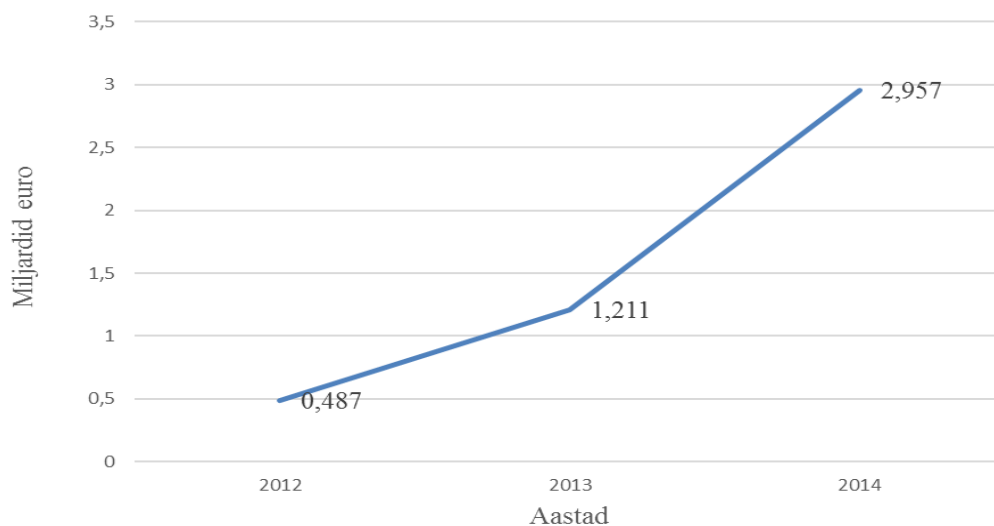
2.1 Ühisrahastamise ajalugu ja platvormide tegevuse korraldamine

Termin “ühisrahastus” on ainult mõne aasta vanune, kuid vaadates selle sisu on sel pikk ajalugu. Juba ammu oli naabritel komme üksteisele raha laenata, külad ja kogukonnad tegutsesid koos ja rahastasid ühiselt tegevusi, mis olid vajalikud ja kasulikud kõigile ühiskonna liikmetele. Esimesed ühisrahastuse portaalid tekkisid eelmise aastakümne teises pooles. Algusaastatel oli ühisrahastus levinud peamiselt muusikute, fotograafide

ja filmitegijate keskkonnas. Leiutajad ja loovisikud otsisid erinevaid viise oma projektidele rahalise toetuse leidmiseks ilma suuremate stuudiote abita.

USAs lõi aastal 2001 Bostoni muusik ja programmeerija Brian Camelio ArtistShare internetikeskkonna, esialgselt tavalise veebilehekülje kujul. Tänu ArtistShare edule on tekkinud ka teised ühisrahastusplatvormid, millest kõige silmapaistvad on Indiegogo (2008) ja Kickstarter (2009). Lisaks loovusprojektide toetamisele pakkusid eelmainitud platvormid võimalust leida finantseering ka sotsiaalprojektidele (haridus-, keskkonnaprojektid jms) ning alustavatele ettevõtjatele ja väiksetele firmadele (Freedman & Nutting, 2015). Seega hakkasid ühisrahastamise abil oma projekte ja algatusi finantseerima ka teised ettevõtjad.

Ühisponsorluse kõrval tekkisid peagi turule ühislaenamisplatvormid. Esimene inimeselt inimesele (P2P, ehk *person to person*) ühislaenamisplatvorm oli Suurbritannia päritolu Zopa (2005), kuid peagi tekkisid turule USA päritolu platvormid - Prosper (2006) ja Lending Club (2006) (Eljas-Taal, Rõa, Lauren, Vallistu, & Müürisepp, 2016, lk 1). Ühisrahastust peetakse üheks kõige suurema potentsiaaliga finantsvaldkonnaks. 2015. aasta alguses läbi viidud alternatiivsete rahastamisviiside üleeuroopalise uuringu tulemusena selgus, et Euroopas tegutseb üle 255 ühisrahastusplatvormi. Joonis 1 annab illustratiivse ülevaate sellest, kuidas kasvas ühisrahastustehingute maht aastast aastasse.

Joonis 1. Ühisrahastusplatvormidel tehtud tehingute kogumaht Euroopas (Wardrop *et al*, 2015).

Jooniselt 1 (vt lk 17) on näha, et aastane tehingute maht Euroopas tegutsevatel platvormidel on hinnanguliselt ligi 2,957 miljardit eurot (2014), seejuures olid mahud võrreldes eelneva aastaga kasvanud ligi 144% (Wardrop, Zhang, Rau, & Gray, 2015, lk 9).

Ühisrahastus viiakse läbi ühisrahastusplatvormil, mis täidab vahendaja rolli. Ühisrahastusplatvorm kasutab veebitehnoloogiaid, et vahendada tehingute finantseerimist taotlejate ja rahastajate vahel. Projekti läbiviimise ajal teostavad ühisrahastusplatvormid järelvalvet ja kontrolli projektide üle. Hinnanguliselt oli 2012. aastal Euroopas üle 200 ühisrahastusplatvormi (*Consultation document. Crowdfunding in the EU - Exploring the added value of potential EU action*, 2013, lk 3).

Ühisrahastuse levimine üle maailma ei olnud võimalik ilma finantstehnoloogia kiire arenemiseta, millest kirjutas autor käesoleva peatüki alguses. Traditsiooniliste teenuste kõrvale on tekkinud ja tekkimas mitmeid uuenduslikke lahendusi, mille hulgas on ka ühisrahastusplatvormid. Projekti rahastajatel on võimalik investeerida ilma lisakuludeta. Raha koguvad ettevõtted või eraisikud maksavad teenustasu platvormi pakkujale. Ühisrahastusplatvormide kasutajatele (nii rahastajatele kui rahasaajatele) on kehtestatud reeglid, mis sätestavad, kuidas ja mis ajal saab rahastust otsiv juriidiline või eraisik kogutud summad kätte.

Enamusel platvormidel kehtib kõik või mitte midagi rahastuse reegel. See tähendab, et kui projekt ei kogu ettenähtud tähtajaks eesmärgiks seatud summat, saadetakse toetajatele raha tagasi ning projekt jääb rahastamata (*Ibid.*, lk 3). Ühisrahastuse aktiivne levimine üle maailma sai alguse hetkest, kui olid loodud esimesed kasutajatele mugavad internetiplatvormid raha kogumiseks. USAs olid need Indiegogo (2008) ja Kickstarter (2009).

Ettevõtted kasutavad platvorme mitte ainult rahastamise leidmiseks, vaid ka täiendava testimis- ja turundusvahendina, mis võib aidata ettevõtjatel koguda asjakohast teavet klientide huvide kohta ja uurida, milline oleks nõudlus antud toote järgi (*Ühisrahastamise potentsiaali kasutuselevõtt...*, 2014, lk 5).

Ühisrahastamine pakub suurt potentsiaalsest kasu innovatsiooni- ning teadus- ja arendustegevuse jaoks ning võib aidata kaasa majanduskasvule, kogukonna arengule ja töökohtade loomisele, pakkudes rahastamist innovaatilistele projektidele, mis ei ole

veel saavutanud traditsiooniliste finantsturu allikate poolt nõutavat küpsusastet. Võrreldes muud liiki rahastamisega võib see ka vähendada ettevõtjate kulusid ja halduskoormust (*Ühisrahastamise potentsiaali kasutuselevõtt...*, 2014, lk 5).

2.2 Ühisrahastamise definitsioonid

Ühisrahastamine on alternatiivne rahastamisviis, mis viib kokku isikud, kes saavad laenata, investeerida või kinkida raha, teiste inimestega, kellel on kindla projekti jaoks vaja finantseerimist saada. Ühisrahastus (inglise keeles *crowdfunding*) on viimasel kümnendil arenenud uus raha kaasamise meetod. Kui tavaliselt peab äri alustamiseks vajaliku alginvesteeringu kokku saamiseks küsima pangast laenu, siis ühisrahastus annab võimaluse koguda summa kokku suurema inimhulga pealt väiksemate summadena (*Mis asi on ühisrahastus?*, 2014). Ühisrahastamine sai võimalikuks tänu FinTech (finantstehnoloogia) ettevõtete kiirele arengule, kuna reeglina käib ühisrahastamine läbi internetipõhise platvormi.

Antud alapeatükis selgitab autor ühisrahastamise mõistet, tuues välja erinevate autorite definitsioonid ja selgitab, mille poolest need käsitlused üksteisest erinevad. Ühisrahastamist kui uudset finantseerimise viisi on erinevate autorite poolt mitmeti defineeritud ning ühte kindlat definitsiooni ei ole.

Zorica Goliki definitsiooni järgi on ühisrahastamine uus ja innovatiivne kontseptsioon, mis ühendab ettevõtjad ja investorid interneti keskkonnas (Golic, 2014, lk 39). Golik rõhutab, et selline rahastamise meetod annab palju uusi võimalusi väikestele ja keskmise suurusega ettevõtetele oma projektide jaoks finantseerimist leida.

Paul Belleflamme, Thomas Lambert, Armin Schwienbacher kirjutavad, et ühisrahastamine on võõrkapitali saamise vorm, mille eesmärgiks on rahaliste vahendite hankimine suure isikute hulga käest läbi avatud konkursside internetis. Raha kogutakse kas annetuse vormis või vahetusena tulevikus valmiva toodangu või muu hüve vastu. Selle asemel, et paluda finantseerimist väikese grupi kogenud investorite käest, saadakse ühisrahastamise puhul finantseerimine väiksemates summates, aga paljudelt isikutelt (Belleflamme, Lambert, Schwienbacher, 2014, lk 610).

Ameerika e-ajakirjast „*Science*“ võib välja lugeda järgmise definitsiooni. Ühisrahastus pakub vahendeid innovatsiooni rahastamiseks, ühendades internetis leiutajad ehk finantseerimist vajavad isikud koos paljude toetajate või investoritega, kes kõik annavad väikese osa vajaminevast summast projekti rahastamiseks (Sorenson, Assenova, Li, Boada & Fleming, 2016, lk 1526).

Ajay Agrawal *et al* on defineeritud ühisrahastamist kui võõrkapitali kaasamist paljudelt inimestelt läbi *online* platvormide, hõlmates mitte ainult sõpru ja peret, vaid ka palju võõraid lähedalt ja kaugelt (Agrawal, Catalini, & Goldfarb, 2014).

Ühisrahastamine on populaarsust koguv alternatiivne rahastamisviis, mis toimub läbi avatud pakkumiste avaldamise internetiplatvormidel. Paljud finantseerimise taotlejad soovivad saada finantseerimist heategevuse/annetuse viisil. Kuid suur osa pakub investoritele ka potentsiaalse tulususe osa ettevõtmisest ehk lubab majandusliku kasu saamist (Cohn, 2012, lk 1).

Euroopa Komisjoni teatises on ühisrahastamise mõiste seletatud laiemalt ja täielikumalt. Aastal 2014 Brüsselis avaldatud Euroopa Komisjoni teatises „Ühisrahastamise potentsiaali kasutuselevõtt Euroopa Liidus“ selgitatakse, et ühisrahastamise mõiste all mõeldakse laiemale üldsusele suunatud avatud kutset osaleda konkreetse projekti finantseerimises. Sageli avaldatakse ja levitatakse selliseid kutseid interneti kaudu ning neile saab reageerida vaid piiratud ajavahemiku jooksul. Tavaliselt kaasatakse vahendeid suurelt hulgalt rahastamises osalejatelt, kellest igaüks maksab tavaliselt suhteliselt väikese summa (*Ühisrahastamise potentsiaali kasutuselevõtt...*, 2014, lk 3).

Eesti mediakeskkonnas avaldatud ühisrahastamise mõiste selgitused on suhteliselt sarnased. Autor toob näitena Minuraha.ee portaali definitsiooni, mis iseloomustab ühisrahastust kui viimasel kümnendil jõudsalt arenenud uut finantseerimise viisi, kus projekti elluviimiseks nõutav raha kogutakse väikeste summade kaupa kokku paljudelt erinevatelt inimestelt. Ühisrahastamine toimub kindlal ajavahemikul peamiselt läbi internetipõhise platvormi, kus rahastuse taotlejate eesmärgiks on leida oma projektile finantseerijad. Projekti rahapaigutajate eesmärk on teenida investeeringutelt intressitulu või osaleda kasumijagamisel (*Ühisrahastus - hea alternatiiv või riskantne rahapaigutus?*, 2016).

Eeltoodud ühisrahastamise mõiste selgitamisest võib järeldada, et sisuliselt on kõik definitsioonid suhteliselt sarnased. Lähtudes erinevate autorite definitsioonidest toob autor märksõnadena välja ühisrahastuse iseloomustamiseks kõige sagedamini kasutatavaid väljendeid. Need on: innovatiivne rahastamise viis, suur investorite arv, väiksemates summades finantseerimine, interneti vahendus, sõltumatus asukohast või geograafiast, vastutasu, kindel ajavahemik. Tabelis 1 toob autor välja, kuidas on erinevad autorid ühisrahastamist defineerinud, lähtudes eelnevalt esitatud märksõnadest.

Tabel 1. Erinevate autorite ühisrahastuse definitsioonide võrdlus

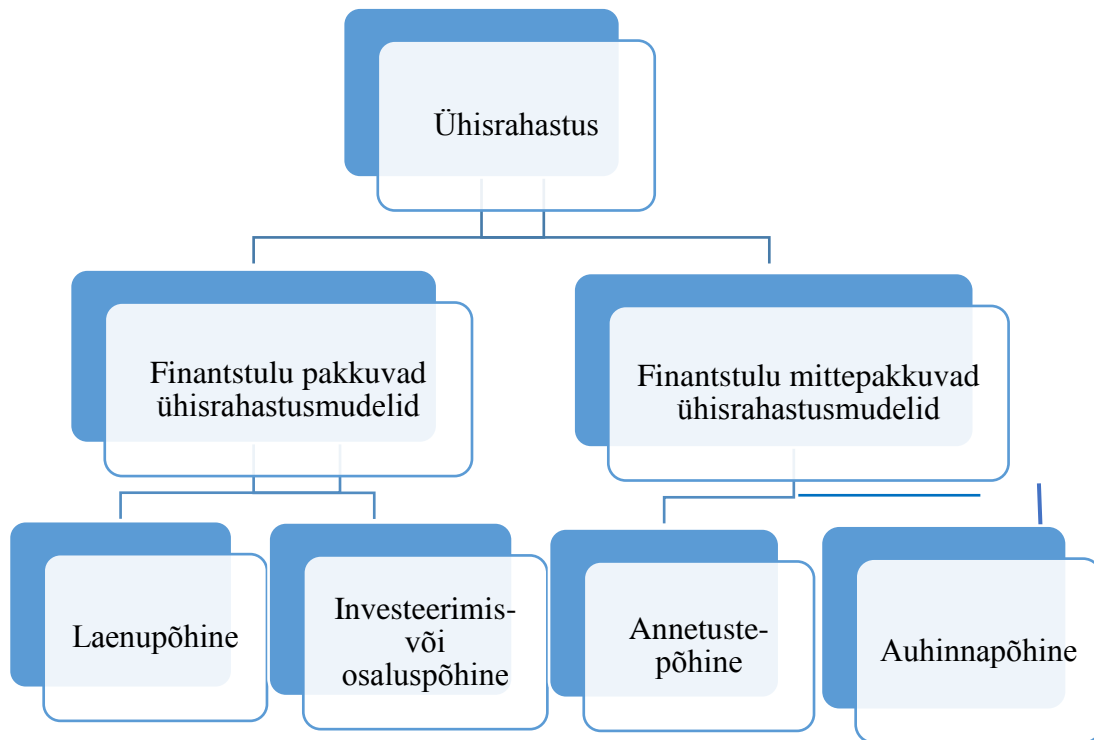
Märksõnad	Autorid
Innovatiivne rahastamise viis	Golik, 2014; Cohn, 2012; Minuraha.ee, 2016
Suur investorite arv	Golik, 2014; Belleflamme <i>et al</i> , 2014; Sorenson <i>et al</i> , 2016; Agrawal <i>et al</i> , 2014; <i>Ühisrahastamise potentsiaali kasutuselevõtt...</i> , 2014; Minuraha.ee, 2016
Väiksemates summades finantseerimine	Golik, 2014; Belleflamme <i>et al</i> , 2014; Sorenson <i>et al</i> , 2016; <i>Ühisrahastamise potentsiaali kasutuselevõtt...</i> , 2014; Minuraha.ee, 2016
Interneti vahendusel	Kõik autorid
Sõltumatus asukohast/geograafiast „Lähedalt ja kaugelt“	Agrawal <i>et al</i> , 2014;
Vastutasu: valmistooted	Belleflamme <i>et al</i> , 2014;
Vastutasu: intressitulu, osalus kasumi jagamisel	Minuraha.ee, 2016 Cohn, 2012; Belleflamme <i>et al</i> , 2014;
Kindel ajavahemik	<i>Ühisrahastamise potentsiaali kasutuselevõtt...</i> , 2014; Minuraha.ee, 2016

Tabelist 1 (vt lk 21) tuleneb, et nii Golic kui ka Cohn ja Minuraha.ee portaal on oma definitsioonis märkinud, et ühisrahastamine on innovatiivne, arenev ja populaarsust koguv rahastamisviis. Samuti on kõik autorid välja toonud, et rahastamine toimub paljude inimeste poolt. Kõikides definitsioonides on rõhutatud, et ühisrahastamine toimub interneti vahendusel. Nii Euroopa Komisjoni poolt avaldatud teatises kui ka Minuraha.ee portaalis tuuakse eraldi välja asjaolu, et ühisrahastamise kutsetele saab reageerida vaid piiratud ajavahemiku jooksul. Agrawal, Catalini ja Goldfarb rõhutasid, et ühisrahastamisel ei ole geograafilist piiri, kuna see toimub internetiplatvormidel. Näiteks ajakirja Director artiklis tuuakse välja, et eestlased oskasid toetust küsida isegi ameeriklaste Kickstarterist (Ameerika ühisrahastuse platvorm) (Paju, 2014).

Erinevusena võib välja tuua selle, et projekti raha paigutajate eesmärki mainivad ühisrahastamise defineerimisel vaid kolm autorit: Cohn ja Belleflamme *et al* ja portaal Minuraha.ee. Belleflamme *et al* ning Minuraha.ee portaal on välja toonud, et finantseerimise vastutasuks on võimalik saada valmivaid tooteid, intressitulu või osaleda kasumijagamisel. Seega ainult need autorid käsitlevad mõiste defineerimisel ühisrahastamist mitte ainult finantseerimise taotlejate vaid ka investorite poolt.

2.3 Ühisrahastamismudelite jaotus

Autori koostatud tabelist (vt tabel 1, lk 21) võib näha, et finantseerimist taotlevad väga erinevad projektid ja ettevõtlustüübid. Projekte rahastavad nii eraisikud kui ettevõtjad. Antud alapeatükis toob autor välja erinevaid ühisrahastuse mudeleid. Termin „ühisrahastamine” osutab seega üksnes rahastamiskanalile, mida saab kasutada paljudel erinevatel viisidel (*Ühisrahastamise potentsiaali kasutuselevõtt...*, 2014, lk 3). Ühisrahastuse mudelite jaotust illustreerib Joonis 2.

Joonis 2. Ühisrahastuse liigitus

Joonisel 2 on näha, et kõigepealt eristatakse kahte ühisrahastusmudelit: finantstulu pakkuvat ja finantstulu mittepakkuvat mudelit. Mõlemad jagunevad omakorda veel kaheks suureks rühmaks. Finantstulu pakkuvad ühisrahastamiskampaaniad pakuvad mingis vormis rahalist tasu.

Laenupõhise (*peer-to-peer lending*) mudeli puhul otsib rahastuse taotleja ühisrahastusettevõtte kaudu avalikkuselt rahalisi vahendeid projekti rahastamiseks laenulepingu alusel, kohustudes maksma laenusumma kokkulepitud tähtajaks intressidega või tagastada intressideta. Näiteks võib siin tuua selle, kui tarbijad (eraisikud) laenavad rahastamises osalejatelt väiksemaid summasid, et teha kodus remonti, minna reisile jms või ettevõtjad laenavad raha uue tegevuse alustamiseks. Laenupõhise ühisrahastuse mudelit analüüsib autor põhjalikumalt peatükis 2.

Investeeringis- või osaluspõhise (*equity crowd-funding*) mudeli korral pakub rahastuse taotleja investeerimisvõimalust rahastuse taotleja ettevõtte väärtpaberitesse, aktsiatesse, osadesse või omakapitali instrumentidesse saades vastutasuks osaluse, võlakirja või osa projekti tulust. Seda võib käsitada ühisinvesteeringisena (*Algatus ühisrahastuse reguleerimiseks*, 2016, lk 1; *Ühisrahastamise potentsiaali*

kasutuselevõtt..., 2014, lk 3-4; *Consultation document...*, 2013, lk 3-6; Kirby & Worner, 2014, lk 4). Sisuliselt tähendab see seda, et igauks võib saada ettevõtte omanikuks.

Annetustepõhises ühisrahastuse (*donation crowd-funding*) mudelis otsib rahastuse taotleja ühisrahastusplatvormi kaudu avalikkuselt oma projekti teostamiseks rahalisi vahendeid annetuse eest mingisugust tasu lubamata. Auhinnapõhise mudeli (*reward crowdfunding*) puhul otsib rahastuse taotleja oma projekti teostamiseks vajalikke rahalisi vahendeid, lubades rahastajatele vastutasuna mitte-finantsilist tasu toodete või teenuste näol. Tavaliselt see on mingi sümboolne asi, näiteks toode, mis oli rahastamise abil väljatöötatud või T-särk ettevõtte logoga või hoopis võimalus saada kogemus filmi tegevusprotsessis vabatahtlikuna osaledes. Finantstulu mittepakkuvaid ühisrahastusmudeleid nimetatakse veel ühissponsorluseks (Kirby & Worner, 2014, lk 4; Algatus ühisrahastuse reguleerimiseks, 2016, lk 1). Ühissponsorluse eesmärgiks pole rahalise, vaid eelkõige sotsiaalse hüve teenimine (Eljas-Taal, Rõa, Lauren, Vallistu, & Müürisepp, 2016, lk 2).

Eelnimetatud mudelist tuleneb, et ühisrahastamine võib pakkuda mitmesugust kasu väga laiale kasutajate ringile, mis omakorda mõjutab positiivselt tervet ühiskonda. Märkimisväärne on see fakt, et “traditsiooniliste” pankade ülemvõim finantseerimisteenuste pakkujana on oluliselt vähenenud. Muutused on tulekul ning on näha üha enam võrgustunud kapitaliliikumist. Üksikisikud saavad laenata ja laenu anda ilma mõjuvõimsate vahendajateta, mille rollis olid varem pangad (Millard, 2016). Võib öelda, et ühisrahastuse laienemisega toimub ka kultuurimuutus. Rahvas on üha enam teadlik oma valikute mõjust, ostujõust ja oma tegude sotsiaalsetest ning keskkonnavalastest tagajärgedest (*Ibid.*, 2016). Ühisrahastamine demokratiseerib laenamist ja investeerimist ning annab otsustusõiguse tagasi tegelikule rahastajale (Meric, Maque & Brabet, 2016, lk 12).

Finantstulu pakkuvad ühisrahastusmudelid hõlmavad endas rahalist kasu, mis tähendab, et inimesed annavad oma raha välja teadlikult, et teenida tulu. Finantsvabadus, sõltumatus ja mõtestatuse otsingud motiveerivad inimesi investeerima, kuid rahalise lisatulu saamine on ainult üks positiivne trend. Ühiskonna arenemiseks võib olla isegi tähtsam see asjaolu, et ühisrahastus annab võimalust olla tehnoloogilise innovatsiooni eesliinil (Lezdina, 2016). Ühisrahastus võimaldab inimestel saada lähivaates osa kõikidest uutest ja innovaatilistest asjadest, millega erinevad start-upid

ja teiste valdkondade esindajad tegelevad. Mõnede projektide autorid jagavad oma teekonda ja edasiminekuid, mis aitab saada osa kogu protsessist, tuues investeerijaid antud projektile ja tootele palju lähemale (Lezdina, 2016).

Ühisrahastust võib käsitleda mitte ainult kui rahastamise otsijate poolt, vaid ka investorite poolt. Ühisrahastamine kogub populaarsust investorite hulgas, sest võimaldab raha paigutada väikeste summade kaupa (mõnel juhul alates viiest eurost) ning sellise investeringu tegemine ei nõua palju eriteadmisi. Kindlasti mängivad rolli kõrged tootluslubadused, küündides mõne projekti puhul üle 10% investeeritud summast aastas (*Ühisrahastus - hea alternatiiv või riskantne rahapaigutus?*, 2016). Investeerimisteema kogub ühiskonnas populaarsust. Viimastel aastatel on ilmunud Eestis finantsvabaduse teemal blogipidajad, kes muuhulgas korraldavad investeerimishuvilistele koolituspäevi, jagades oma teadmisi ühisrahastusvaldkonnas. Ühisrahastus on väga hea tööriist investeerimise õppimiseks ja kapitali kogumiseks.

2.4 Ühisrahastamise seadusandlik regulatsioon

Tõsine ja aktuaalne probleem ühisrahastusvaldkonnas seisneb ühisrahastuse regulatsiooni puudumises Eestis (*Algatus ühisrahastuse reguleerimiseks*, 2016, lk 1). Ühisrahastusettevõtetele laienevad erinevad seadused, mis üldiselt reguleerivad võla- või ärisuhteid või ka tarbija kaitset. Ühisrahastusmudelid, mis vahendavad tarbijale laene, peavad taotlema finantsinspeksioonilt tegevusluba, kuid ikkagi jäävad alles seadusandluses reguleerimata kohad ja palju vastamata küsimusi (Nõmm, 2016).

Esimese sammu reeglite kehtestamiseks tegid ühisrahastuse portaalipidajad FinanceEstonia ja advokaadibüroo Deloitte Legal koostöös. 20. mail 2016 valmis neil Ühisrahastuse Hea Tava, mille eesmärgiks on muuta populaarsust koguv teenus läbipaistvamaks nii klientidele kui võimalikele investoritele.

FinanceEstonia ühisrahastuse töögrupi juht ja advokaadibüroo Deloitte Legal vandeadvokaat Merit Lind (2016) on nentunud, et mitmete ühisrahastust pakkuvate portaalide tegevus ei allu finantsregulatsioonile. Ühisrahastuse Hea Tava annab juhiseid, millest lähtuda, et platvormide tegevus oleks klientidele arusaadav ja läbipaistev. Ühisrahastuse Hea Tavaga saavad liituda kõik Eestis tegutsevad ühisrahastust pakkuvad portaalid (Lind, 2016). Finantsinspeksioon saatis 22.

septembril 2016. a. rahandusministeeriumile ettepaneku kaaluda ühisrahastusteenust osutavate ettevõtete tegevuse reguleerimist seadusega. Finantsinspektsiooni hinnangul vajab ühisrahastusvaldkond suuremat õiguskindlust. Riskide juhtimist seaduse tasemel on vaja nii selleks, et kaitsta ühisrahastusettevõtetesse investeerinud isikute sääste kui luua selgus ettevõtete tegevuskeskkonnas (*Finantsinspektsioon tegi ettepaneku ühisrahastuse reguleerimiseks*, 2016). Euroopa Liidu tasandil ei ole 2017. aasta aprilli seisuga ühisrahastamist reguleeritud.

Eelnevalt võib järeldada, et Eestis ühisrahastust pakkuvad portaalid on oma tegevuse edukalt käivitanud ja jõudnud faasi, kus arutletakse, kas nende innovatiivsete teenusepakujate tegevust tuleks asuda eriseadusega reguleerima kaitsmaks investoreid nende vähese teadlikkuse ja võimalike pettuste eest (*Ühistarbimine vajab regulatsiooni*, 2016). Finantsinspektsiooni juhatuse liikme Andre Nõmme sõnul käivad finantsteenuste valdkonnas võimalused ja riskid käsikäes. Andre Nõmm on öelnud: “*Usume, et tegevusnõuete ja riskide täpsem adresseerimine seaduse kaudu aitab kaasa läbipaistvamale, stabiilsemale ja ka efektiivsemale finantsteenuste turule*” (*Finantsinspektsioon tegi ettepaneku..*, 2016). Ühisrahastamisega kaasnevatest riskidest kirjutab autor põhjalikumalt alapeatükis 2.7.

2.5 Ülevaade Eestis tegutsevatest ühisrahastusplatvormidest

Eestis esimene ühisrahastusplatvorm on Bondora, endine isePankur, mis oli asutatud 2008. aastal. Lisas 1 toodud tabelist võib näha, et praegu on Eestis registreeritud 15 ühisrahastusplatvormi (Eljas-Taal, Rõa, *et al.*, 2016, lk 1). Ühissponsorluse valdkonnas on suurimaks platvormiks Hooandja, kuid tegutseb ka spordivaldkonnale keskenduv Stardipaik (*Ibid.*, lk 6). Kõige laiem valik erinevaid ärimudeleid on ühislaenamise valdkonnas. Kuid kõik need põhinevad oma olemuselt inimeselt inimesele laenudel, kus investeerijate eesmärk on teenida intressitulu. Laene võidakse pakkuda inimeselt inimesele, inimeselt ettevõttele või ettevõtelt ettevõtetele. Samas areneb valdkond kiiresti ja pidevalt tekib juurde uusi ühisrahastuse vorme. Turule on juba ilmumas pensioniühistute ja ühisrahastuse hübriidid, näiteks Tuleva Eestis (Eljas-Taal, Rõa, *et al.*, 2016, lk 2).

Kui veel mõne aasta eest oli Põhjamaades ja Baltikumis ühisrahastuseks piiratud võimalused, siis tänaseks on erinevate platvormide arv teinud üüratu hüppe ja seda nii kohalikul kui ka rahvusvahelisel suunal. (Lezdina, 2016). Kõige rohkem on hetkel Eestis ühislaenamise valdkonnas tegutsevad platvorme (kokku üheksa). Ühislaenamine on mitmekesine valdkond, kus ärimudelid ning tehingute olemus võivad oluliselt erineda. Eestis finantsvaldkonnas tegutsevad ühisrahastuse ettevõtteid illustreerib tabel 1 (Lisa 1).

P2P laenudega tegelevad Eestis platvormid Bondora, Omaraha ja MoneyZen. Suur osa Eesti ühislaenamise ettevõtetest kasutavad C2B (*crowd to business*, eesti keeles inimeselt ettevõtetele) ärimudelit. EstateGuru, Crowdestate ja City NOW tegelevad kinnisvaraprojektidega, Investly faktooringuga, Mintos keskendub mittepankadest laenuandjatele ühislaenude vahendamisele. Inwise tegeleb samuti faktooringuga, kuid kasutab B2B (*business to business*, eesti keeles ettevõtetele ettevõtetele) ärimudelit.

Lõputöö uurimisosas hakkab autor käsitlema inimeselt inimesele ehk P2P laenu põhist ühisrahastust nii füüsilisest kui juriidilisest isikust investori vaatenurgast.

P2P lending ühisrahastamismudel on selline mudel, kus kampaania korraldaja käitub laenusaaajana ja rahastaja võtab laenuandja koha. Isikute omavaheline otselaenamine on kõige suurem segment nii Eestis kui ka Euroopa alternatiivfinantsturul (Wardrop, Zhang, Rau, & Gray, 2015, lk 17).

Suurel osal Euroopa Liidu päritolu platvormidel võivad investoriks olla kõik füüsilised või juriidilised isikud, kes omavad panga- või väärtpaberikontot mõnes EL-i liikmesriigis või kolmandas riigis, mille AML/CFT (*Anti-Money Laundering / Combating the Financing of Terrorism*, eesti keeles Rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seadus) standardid on EL-i õigusega kooskõlas. Laenamise osas esineb aga rohkem riiklikke regulatsioone, mistõttu rahastatavad projektid (eriti laenude osas) võivad olla lokaalsemad. Näiteks Eesti päritolu Bondora portaali puhul peavad tarbijad (laenajad) olema täisealised Eesti, Soome või Hispaania kodanikud, kuid pakkujad (investorid) võivad olla kõik Euroopa Liidu liikmesriikide, Šveitsi või Norra kodanikud ning EL-is registreeritud juriidilised isikud (Eljas-Taal, Rõa, *et al.*, 2016, lk 3).

2.6 P2P ühisrahastamisega seotud riskid

Ühisrahastusportaalides investeerimine on samamoodi, nagu ka teised investeerimise liigid, seotud erinevate riskidega. Esimeses peatükis kirjeldatud investeerimisriskid on aktuaalsed ka laenu põhise ühisrahastuse investeringute puhul. Ühisrahastuse seaduse eelnõus tuuakse välja järgmised riskid: klientide võimalik vähene teadlikkus, sellele peegelduvad teabe esitamise ja läbipaistvuse nõuded, isikuandmete kaitse, huvide konfliktide juhtimine, varade lahususe tagamine, rahapesu tõkestamine jmt (*Algatus ühisrahastuse reguleerimiseks*, 2016). Edaspidi käsitleb autor spetsiifilisi riske, mis on P2P ühisrahastamise mudeliga seotud.

Sellisteks riskideks on:

1. Peamised väljakutsed osaluspõhise ühisinvesteerimise puhul on seotud eelkõige investeerijate riskiteadlikkusega (Eljas-Taal, Rõa, *et al.*, 2016, lk 5). Investor peab eelkõige ise hindama, kas tegemist on usaldusväärse teenusepakkujaga, süvenema sellesse, millised on teenuse kasutustingimused ja investeringuga seotud lepingud (Saarmann, 2016). Ühisrahastusplatvormide kaudu investeerijad võivad tugineda oma investeerimisotsustes vaid platvormil avaldatud infole ning enda finantstestimistele (*Ühisrahastus - hea alternatiiv või riskantne rahapaigutus?*, 2016).
2. Laenuvõtja ei suuda enda finantskohustust täita. Seega võib investor kaotada kogu oma investeringu või osa sellest. Kuna taotlejate tausta ei uurita nii põhjalikult, on tõenäosus, et laen jääb tagastamata, üsna suur. Ei ole mitte ühtegi parameetrit, mis garanteeriks laenu tootlikkuse ja kasumlikkuse (*Ühisrahastus – kasulik nii investeerijale kui ka laenajale?*, 2016). Investeerides läbi ühisrahastusplatvormi ei ole investeringutel Tagatisfondi kaitset nagu hoiustajatel (*Ühisrahastus - hea alternatiiv või riskantne rahapaigutus?*, 2016).
3. Investeringute vähene likviidsus. Kui aktsiad, fondiosakud ja kinnisvara saab üldjuhul probleemideta müüa, siis ühisrahastuse puhul võib raha projekti pikaks ajaks kinni jääda (Halling, 2014). Seetõttu sellistest investeringutest väljumine ja platvormilt raha välja võtmine on keeruline.
4. Laene vahendava ettevõtte ehk platvormi pankrot. Seda nimetatakse veel operatsiooniliseks riskiks. Eestis ei ole veel ükski ühisrahastusettevõtte pankrotimenentluses, aga maailmas on neid juba päris palju olnud ja kindlasti tuleb juurde. Kuigi tavaline protseduur ütleb sellisel juhul, et siis leitakse kolmas osapool,

kes olemasolevaid lepinguid edasi haldab, siis praktikas ei ole täpselt teada, kui efektiivne see olema saab või kas see on üldse mõne uuema väiksema mahuga ettevõtte puhul rakendatav (Pertmann, 2014).

5. Pettus, mis tähendab, et laenu põhise ühisrahastuse nimetuse all võivad tegutseda kurjategijad (Agrawal, Catalini, & Goldfarb, 2014). Sam Ridler – P2P finantsassotsiatsiooni tegevjuht, nimetab seda hea maine riskiks. Selleks, et tõsta usaldusväärtust sektori vastu Eestis, töötasid 2016. aasta kevadel mitmed ühisrahastusettevõtted koostöös Finance Estonia ja Deloitte Legali juristidega välja Ühisrahastuse Hea Tava, millest autor on eelpool kirjutanud.

6. Eelneva punktiga on tihti seotud regulatsiooni ja järelevalve puudumine tegutsevate platvormide üle. Eestis ühisrahastuse regulatsioon puudub. Ühisrahastuse eesmärkidest ning tegevusmudelidest sõltuvalt külgnevad antud valdkonnaga erinevad era- ja avalik-õiguslikku ruumi reguleerivad seadused nagu võlaõigusseadus, väärtipaberituruseadus, krediitiasutuste seadus, krediidiandjate ja –vahendajate seadus, makseasutuste ja e-raha asutuste seadus ning investeerimisfondide seadus (*Algatus ühisrahastuse reguleerimiseks*, 2016).

7. Kuna antud laenud on taotlejate vahel hajutatud ja iga laen antakse oma intressimääraga, on investoritel üsna keeruline portfelli tootlust jälgida ning arvutada (Pertmann, 2014).

8. Ühisrahastuse varaklass ei klassifitseeru investeerimiskonto alla, seega tekib investoritel tulumaksukohustus teenitud tulult (*Ibid.*, 2016). Tulumaksukohustusest kirjutab autor allpool.

Kokkuvõttes võib öelda, et võrreldes teiste investeerimise varaklassidega on ühisrahastuses samad riskid. Näiteks tururisk või inflatsioonirisk mõjutavad kõiki varaklasse, nende hulgas ka ühisrahastust. Eeltoodud ühisrahastuse spetsiifilised riskid on enamasti seotud valdkonna uudsuse ja regulatsiooni puudumisega. Sellest tulenevalt on tarbijakaitse mehhanismid olemasolevate seadustega vähe reguleeritud ja investorid ei ole riigi poolt kaitstud. See omakorda tähendab, et vastutus investeerimisotsuste, usaldusväärse investeerimisplatvormi valiku ja muu eest on täiel määral investorite endi õlul.

2.7 Ühisrahastamise laialdase leviku tagajärjed ühiskonnale

Ühisrahastus ei ole pelgalt kaasaegne trend. Murrangulised muutused ühiskonnas koos tehnoloogiliste arengutega võimaldavad ühendada sarnaselt mõtlemaid inimesi üle maailma, mis tähendab, et alternatiivne rahastamine selle kõikides vormides tulevikus ainult kasvab (Millard, 2016). Analüüsivaks ühisrahastuse olemuse tagajärge, koostab autor tabeli (vt tabel 2 lk 30), milles kirjeldab ühisrahastust iseloomustavaid jooni ja toob välja, milliseid tagajärge uudne ühisrahastusnähtus ühiskonnale avaldab.

Tabel 2. Ühisrahastuse tagajärg ühiskonnale

Küsimus	Vastus	Tagajärg
Miks finantseeritakse?	<ul style="list-style-type: none"> - Loomingulised projektid - Uuenduslikud projektid - Tegutsevate ettevõtete tegevusala (sh omakapitali tõstmine) - Erasisikute laenuprojektid 	<ul style="list-style-type: none"> - Alternatiiv pangalaenudele ja äriinglitele - On kasulik väga laiale kasutajate ringile - Omab märkimisväärseid plusse võrreldes pangalaenudega - Informatsiooni kiire liikumine ja kättesaadavus
Kes finantseerib?	<ul style="list-style-type: none"> - Erasisikud - Ettevõtjad - Avaliku sektori asutused - Keskkonnaprojektid - Teadlased jt 	<ul style="list-style-type: none"> - Ühiskonna aktiivsuse tõus - Ettevõtluskultuuri arendamine - Investeermisvõimalustega tutvumine
Mis eesmärgiga?	<ul style="list-style-type: none"> - Heategevus/annetused - Lõpptoote/sümboolse hüve saamine - Tulu saamine (ehk investeerimine) 	<ul style="list-style-type: none"> - Otsustusvõimalus rahva käes - Oskus võtta enda peale riske - Passiivse tulu saamine - Finantskirjaoskus, finantsteadmiste saamine
Kus?	<ul style="list-style-type: none"> - Internetis / online platvormides 	<ul style="list-style-type: none"> - Investoritele ja rahastuse otsijatele on terve maailm avatud - Sõltumatus kohalikust kogukonnast
Kuidas toimub?	<ul style="list-style-type: none"> - Vahendajate rollis on online platvormid 	<ul style="list-style-type: none"> - FinTechi kiire areng - IT sektori spetsialistide nõudluse pidev kasv tööhõuturul
Kuidas reguleeritakse?	<ul style="list-style-type: none"> - Aeglaselt tekkiv regulatsioon - Ühisrahastuse hea tava 	<ul style="list-style-type: none"> - Ühisrahastuse jõudsa kasvu tunnustamine - Finantsinspeksioonipoolne algatus ühisrahastuse reguleerimiseks (september 2016) - Investorid ei ole piisavalt kaitstud. - Intellektuaalomandi ebapiisav kaitse

Järgnevalt kommenteerib autor eeltoodud tabelit, viidates erinevate autorite arvamustele ja teeb järeldusi.

Ühisrahastamisportaalide arv on viimastel aastatel kasvanud enamasti tänu finantstehnoloogia kiirele arengule ning nende populaarsus tõusis tormakalt finantskriisi tõttu (*Financial Conduct Authority*, 2014, lk 6; Kirby & Worner, 2014, lk 12). Selline finantseerimisviis hakkas pärast majanduskriisi üha rohkem levima, kuna rahastust oli raske leida. Pankade ja traditsiooniliste finantsasutuste poolt laenu andmine on pärast majanduskriisi vähenenud, ühisrahastamine on muutunud alternatiivseks rahastamisallikaks nii mitmetele idufirmadele ja kasvavatele ettevõtetele kui ka eraisikutele (*European Commission*, 2013, lk 2).

Traditsiooniliste finantsasutuste poolt pakutavate toodetega võrreldes on ühisrahastuse tingimused paindlikumad ning soodsamad, võimaldades rahale kiirema, lihtsama ja potentsiaalselt ka odavama ligipääsu (*Ühisrahastus - hea alternatiiv või riskantne rahapaigutus?, s.a.*). Ühisrahastamine on igal aastal oluline rahastamisallikas umbes poolele miljonile Euroopa projektile, mis ei pruugiks elluviimiseks vajalikke rahavahendeid mujalt saada.

Ühisrahastamisel on suur potentsiaal täiendada traditsioonilisi rahastamisallikaid ning anda panus reaalmajanduse rahastamisse (*Ühisrahastamise potentsiaali kasutuselevõtt Euroopa Liidus*, 2014, lk 2). 2015. aastal kaasati Euroopas tegutsevate ühisrahastusettevõtete kaudu kokku hinnanguliselt 4,2 miljardit eurot, millest finantstulu pakkuvate ühisrahastusettevõtete kaudu kaasati 4,1 miljardit eurot (*Algatus ühisrahastuse reguleerimiseks*, 2016, lk 1). Investorite hulgas kogus ühisrahastus populaarsust muuhulgas sellepärast, et pakutud tootlus on võrreldes pangahoiustega võrreldamatult parem. Pankade madalad intressimäärad on vähendanud hoiustamise ning pikaajaliste investeeringute atraktiivsust (Eljas-Taal, Rõa, *et al.*, 2016), ühisrahastus aga tekitas uuesti huvi selle teema vastu.

Lähtudes eeltoodud teoreetilistest materjalidest, teeb autor omapoolsed kokkuvõtted ühisrahastamise kohta kolmest erinevast vaatenurgast:

- investorite vaatenurk;
- finantseerimise taotlejate vaatenurk;
- ühisrahastamise mõju ühiskonnale.

Ilmselt huvitavad investoreid finantstulu pakkuvad ühisrahastusmudelid. Lõputöö esimeses peatükis toodud finantsinstrumentide klassifikatsiooni järgi võib järeldada, et finantstulu pakkuv ühisrahastus on finantsinstrument. Sisuliselt on antud laenu või finantseeritud omakapitali rahastaja nõuded tema poolt finantseeritud ettevõttele või eraisikule. Rääkides varaklassidest, võib autori seisukohalt ühisrahastamise välja tuua eraldi varaklassina.

Investorite vaatenurgast on ühisrahastus hea võimalus kapitali paigutamiseks, kuna lubatud tootlus on mõne projekti puhul üle 18% investeeritud summast aastas. Hoopis olulisem on aga fakt, et ühisrahastus soodustab alginvestorite sisenemist investeerimismaailma, kuna võimaldab raha paigutada väikeste summade kaupa. Alginvestoril ei teki antud olukorras riski ega hirmu projekti ebaõnnestumise korral või vale investeerimisotsuse tegemise tõttu suurt summat kaotada. Ühisrahastus on suurepärase vahendi mitte ainult kapitali kogumiseks, vaid ka investeerimise õppimiseks.

Finantseerimise otsijatele on ühisrahastus võrreldes teiste finantseerimisallikatega paremini kättesaadav võimalus rahastamist saada. Rahastamiskampaania korraldamine on alustavatele ettevõtetele mugav (kuna toimub internetis), kampaaniaga kaasnev kogukond on suur ning korraldamiskulud on suhteliselt väikesed. Vaadeldes finantstulu mittepakkuvaid mudeleid, võib öelda, et see on väga odavalt saadud võõrkapital kas projekti alustamiseks või tootearenduseks. Ühisrahastust võib käsitleda ka täiendava testimise ja turundusvahendina, mis võib aidata koguda asjakohast tagasisidet tulevastelt tarbijatelt.

Finantstulu pakkuvates mudelites võimaldab ühisrahastus saada nõutava algkapitali ilma mõjuvõimsate vahendajateta, mille rollis olid traditsiooniliselt pangad. Märkimisväärne on asjaolu, et projekt saab edukalt rahastatud, lähtudes kõigepealt ideest, mis tundub investoritele atraktiivne vaatamata sellele, milline on taotleva ettevõtte taust. Sellest tekivad investoritel riskid, alustavad ettevõtted aga saavad algkapitali projekti alustamiseks, mida nad ei pruugi mujalt saada. Positiivseks ja algettevõtjat toetavaks lisamomendiks on võimalus saada investoritelt nende kogemusi ja teadmisi.

Ühisrahastamine pakub kasu väga laiale kasutajate ringile. Ühissponsorlusel on oluline roll kodanikuühiskonna arenemisel, loominguliste ning ka teadusvaldkonna projektide toetamisel. Finantstulu pakkuva ühisrahastuse positiivsed mõjud on seotud asjaoluga, et selle abil leiavad finantseeringu sellised projektid ja tarbijate soovid, millele traditsioonilised finantseerimisallikad ei suuda rahastamislahendust pakkuda. Suurema osa majanduskasvust ja lisandväärtustest loovad riigile väikese- ja keskmise suurusega ettevõtjad, kuid nende jaoks on ligipääs kohalikule kapitaliturule tihtipeale üsna piiratud.

Ühisrahastus avab uued finantseerimisallikad, pakkudes head alternatiivi pangalaenuudele ning väikeettevõtteid näevad ja kasutavad seda võimalust oma projektide elluviimiseks. See omakorda elavdab ühiskonna majanduslikku aktiivsust ja soodustab ettevõtluskultuuri arenemist ning võib aidata kaasa majanduskasvule ja töökohtade loomisele. Samuti toovad ühisrahastusplatvormid turule uued investorid. Investeermisteema aktuaalsus ja populaarsus ning kõrged tootluse lubadused motiveerivad inimesi finantsteadmisi saama ja neid pidevalt täiendama. Rahva finantskirjaoskuse tähtsusest kirjutas autor laiemalt lõputöö peatükis 1.

Samas teeb ühisrahastus investoritele kättesaadavaks seni ligipääsmatud varaklassid. Ühisrahastamine on väga rahvusvaheline majandussektor, millel on väga vähe geograafilisi piiranguid. See avab piire kapitali liikumiseks. Finantstehnoloogia areng soodustab ühisrahastamise kiiret levimist, kuid autori seisukohalt töötab see mõlemas suunas. Ühisrahastuse kasv näitab tekkivat nõudlust teenuse vastu, mis omakorda motiveerib IT (infotehnoloogia) ala spetsialiste uute lahenduste ja ideedega turule tulema. Juba võib julgelt öelda, et ühisrahastamise jõudsat kasvu tunnistati ka Eesti riigi tasemel. Finantsinspeksioonipoolne algatus ühisrahastuse reguleerimiseks on tähtis arengusamm, mis aitab kaitsta ühisrahastamise osapooli ja luua valdkonnas suuremat õiguskindlust.

Autori seisukohalt on ühisrahastuse valdkonna mõju nii investoritele (ettevõtetele ja eraisikutele) kui ühiskonnale tervikuna väga positiivne. Kuid ühisrahastuses on oma probleemsed kohad, mis on enamasti seotud investeerimisvaldkonnaga. Alapeatükis 2.8 toodud riskide kirjeldustest tuleneb, et võrreldes teiste investeerimise varaklassidega on ühisrahastuses samad riskid. Ühisrahastuse spetsiifilised riskid on enamasti seotud valdkonna uudsusega ja regulatsiooni puudumisega.

3 EMPIIRILISE UURINGU METOODIKA

Lõputöö teemavalikul lähtus autor ühisrahastamise uudsusest ja eelkõige ühisrahastamisega seotud raamatupidamispraktika puudumisest ning teema puudulikust teadmisesest ja reguleerimisest. Probleem, millega investor mingil etapil kokku puutub, seisneb passiivse tulu maksustamises ja ettevõtjate puhul ka passiivse tulu kajastamises aruannetes õigel viisil. Selle kohta puudub nii teave kui ka erialane kirjandus ja näited. Teiseks ühiskonnas aktiivselt arutletavaks probleemiks on investeringute kasumlikkus eraisiku vs juriidilise isiku kaudu investeerimisel.

Autor selgitab välja, millised raamatupidamiskanded tekivad P2P laenupõhise ühisrahastuse tehingute kajastamisel ja millisest seaduslikust alusest lähtutakse tehingute kirjeldamisel. Läbiviidud uuringu põhjal analüüsib autor, milliseid eelseid annab ühisrahastusse investeerimine ettevõtte kaudu võrreldes eraisikuga.

Lõputöö eesmärk on välja tuua, kuidas P2P (*peer to peer* ehk eesti keeles isikult isikule) ühisrahastustehinguid raamatupidamises kajastada, ning analüüsida maksustamise aspekti eraisikust investori ja juriidilisest isikust investori seisukohast lähtudes.

Eesmärgi täitmiseks on autor püstitanud järgmised uurimisülesanded:

- investeerimise mõiste ja olemuse selgitamine;
- ühisrahastuse mõiste ja olemuse selgitamine ning erinevate ühisrahastamismudelite kirjeldamine;
- isikutevahelise otselaenamise protsessist ühisrahastuse veebiplatvormides ülevaate andmine;
- lõputöö metoodika kavandamine – andmete kogumise ja analüüsimise meetodite kirjeldamine erialase kirjanduse baasil, eksperimentaalmudeli loomine ja selle kirjeldus;
- eksperimentaalmudeli analüüsimine ja järelduste tegemine.

Uurimisstrateegiana kasutab autor kvantitatiivset metoodikat. Autor soovib läbi kvantitatiivse analüüsi näidata, kuidas kajastada ühisrahastamisega seotud majandustehinguid raamatupidamises, lähtudes olemasolevatest teoreetilistest allikatest. Kvantitatiivse uuringu puhul kodeeritakse verbaalsed andmed numbrilisteks ning luuakse andmebaas, kus iga uuritavat objekti iseloomustab teatud hulk tunnuseid,

millel on numbrilised väärtused. Kvantitatiivset uurimisstrateegiat iseloomustab soov saada võimalikult objektiivseid empiirilisi andmeid täpselt piiritletud objektide kohta. Uurimismaterjale kogutakse meetoditega, mis võimaldavad arvulist mõõtmist (Õunapuu, 2014, lk 60). Kvantitatiivse meetodi peamine eesmärk on koostada usaldusväärseid ja objektiivseid uuritava nähtuse kirjeldusi, avastada printsiipe ja seaduspärasusi, välja selgitada põhjuse ja tagajärje seoseid (*Ibid.*, 2014, lk 55).

Lõputöö uuringus kasutatakse deduktiivset lähenemist. See tähendab, et teooria ja selgitused lähevad üldisemalt üksikule. Autor toob välja, kuidas rakendada teooriat ja seadusandlust ühisrahastustehingute kajastamisel raamatupidamises ja maksustamisel.

Empiirilise uuringu teostamisel kasutatakse andmete kogumiseks struktureeritud vaatluse ning eksperimentaalse uurimuse meetodeid. Erasisiku ja juriidilise isiku maksustamise koormuse mõõtmiseks loob autor eksperimentaalmodeli, mille kaudu analüüsib iga objekti majandustulemisi peale samasuuruse summa samaks perioodiks investeerimist. Teiste sõnadega uurib autor põhjuslikke seoseid ühe muutuja (era- vs juriidilisest isikust investor) varieerimise teel, jättes ülejäänud muutujad konstantseteks.

Kvantitatiivse meetodiga saadud andmeid analüüsitakse võrdlusanalüüsi meetodil. Eksperimentaalmodelist saadud tulemused esitatakse tabelites ja tekstina. Tabelites toodud andmeid analüüsitakse, võrreldakse omavahel ja tehakse järeldusi.

Uurimisobjektideks eraldi on eraisikust investor ja juriidilisest isikust investor, kes oma ettevõtte põhitegevuse kõrvalt investeerivad laenupõhisesse P2P ühisrahastusse Eesti ühisrahastusplatvormides Bondora platvormi näitel.

Uuringu läbiviimisel loob autor mudeli, milles eeldab, et näidissettevõtte, nimetatud autori poolt OÜ Invest (käibemaksudohustuslane), ja eraisik, kasutades eesnime Toomas, investeerivad Bondora portaalis samasuguste tingimustega. Nii laekunud kui ka ostetud, müüdud ja pankrotistunud laenude summad on võrdsed. Uuringu lõpus leiab autor vastused järgmistele küsimustele:

- kuidas OÜ Invest kajastab ühisrahastuse tehinguid raamatupidamises?
- millised summad tulevad deklareerimisele Invest OÜ-l?
- millised summad deklareerib eraisik Toomas?

Nendele küsimustele vastates saab autor analüüsida ühisrahastuse investeeringute maksustamise aspekti füüsilise ja juriidilise isiku puhul ja näidata, millised raamatupidamiskanded on antud investeerimisliigiga kaasatud.

Lähtudes erinevate investeerimisstrateegiate olemusest, võimaldab Bondora portaal investoritel valida kolme portfelli halduri seast (kirjeldatud eelmises alapeatükis). Loodud mudelis eeldatakse, et tegemist on pikaajaliste investoritega, kes ootavad oma investeeringutest pigem stabiilset tootlust ja kasutavad tasakaalustatud portfelli haldurit prognoositava tootlusega 13,6%. Ühe investeeringu suurus on 5 eurot. Uuritav periood on üks kalendriaasta. Algne investeering on 300 eurot, iga järgneva kuu investeeritud summa on 500 eurot, antud laenude ajaperiood on 3 aastat. Hilinevatele laenumaksetele lisanduvad viivised (5% aastas). Investor müüb mõned laenuõuded järelturul kas juurde- või allahindlusega.

Autori poolt loodud eksperimentaalne mudel (vt Lisa 2) on koostatud Bondora portaali raporti baasil. Mudelis on esitatud info kalendriaasta kohta.

Kvantitatiivse analüüsi läbiviimisel saab autor anda lugejale tervikpildi laenu põhisesse P2P ühisrahastusse investeerimisest raamatupidaja vaatenurgast. Kogutud teoreetiliste andmete analüüsi põhjal toob autor välja, kuidas peab ühisrahastustehinguid raamatupidamises kajastama ja millest lähtuda tehingute kirjeldamisel. Järeldatakse, kas finantsinvesteeringute kajastamiseks esitatud nõuded Eesti seadusandluses ja Eesti Heas Raamatupidamistavas annavad raamatupidajatele piisavalt palju informatsiooni või on investeerimismaailma kiire kasvu ja arengu tõttu vajadus neid täiendada. Eksperimentaalmodeli analüüsimise tulemusena teeb autor selgeks laenu põhise ühisrahastuse maksustamise aspekti era- ja juriidilise isiku puhul. Järeldatakse, millise ettevõtlusvormi jaoks on maksustamine soodsam.

4 UURINGUTULEMUSTE ANALÜÜS

Seoses ühisrahastamise innovaativusega ja erialakirjanduse puudumisega võib raamatupidajal ühisrahastuse tehingute kajastamisel tekkida küsimusi. Millist infot on portaalide raportitest oluline kätte saada? Millistel kontodel tehingud kajastada? Kuidas intressitulu tekkepõhiselt arvestada? Missugused portaalist saadud tulud on vaja deklareerida? Kuna ei Raamatupidamise Toimkonna Juhendid (edaspidi RTJ) ega Raamatupidamise seadus (edaspidi RPS) ei sätesta, kuidas kajastada konkreetset ühisrahastamisega seotud tehinguid, lähtub autor uuringus olemasolevatest Raamatupidamise Toimkonna Juhenditest ja seadusandlusest, üritades eeltoodud küsimustele vastuseid leida. Seoses sellega, et ettenähtud reeglid puuduvad, on autori eesmärgiks esitatud seisukohti põhjendada, luues seoseid raamatupidamise printsiipide ja RTJ-de nõuetega. Põhilised allikad, mida autor kasutab oma uuringus, on RTJ 3 ja RTJ 1. Abiks on ka mõned erialakirjanduse allikad, nagu Lehte ja Jaani Alveri raamat „Finantsarvestus“ ja Juta Tiku raamat „Finantsarvestus“. Ainuke autor Eestis, kes kirjutas oma artiklites ja e-raamatus ühisrahastamistehingute kajastamisest on Krista Teearu. Lõputöö baseerub suurel määral tema uuringutel P2P ühisrahastamisega seotud teemal.

4.1 Ühisrahastusplatvormide tegevuse korraldus Bondora portaali näitel

Bondora AS on Eestis asutatud ning veebiportaali Bondora.com vahendusel Euroopas tuntud eraisikulaene väljastav otselaenamispaltvorm. Kõik laenud väljastab emaettevõtte Bondora AS, kes müüb laenuosakuid platvormil Bondora.com, aga jätab osa riskist enda kanda. Bondora (ühing) väljastab laene Soomes, Hispaanias ja Eestis. Bondora konto avamine on täiesti tasuta, kiire ja mugav. Veebilehel tuleb täita nõutavad väljad, mis võtab vähem kui pool minutit aega. Konto avamisel ei lisata kasutajat mitte kuskil laenude või investeerimise andmebaasi.

Bondora ja kasutaja vaheline kasutusleping sõlmitakse hetkel, kui ühing registreerib kasutaja portaali kasutajana. Juriidilisest isikust kasutaja võib portaali kasutada füüsilisest isikust esindaja kaudu, kes on registreeritud kasutajana, kasutades tema kasutajanime ja parooli. Kasutaja peab oma isikut tõendama, tehes makse kasutaja

nimel avatud pangakontolt oma portaali kontole. Lisaks pangamaksega isiku tõendamisele peab kasutaja esitama ühingu oma elukohariigis väljastatud kehtiva isikut tõendava dokumendi, näiteks passi või ID-kaardi koopia.

Kõik isiku tuvastamise käigus kasutaja kohta kogutud andmed, näiteks eesnimi, perekonnanimi, isikukood, pangakonto number, elukoha aadress jne, kogutakse registreerimise lõpus kokku ning salvestatakse isikuandmete alla. Kui seadus ei nõua täiendavat isiku tuvastamist, siis on loovutamislepingu või edasimüügilepingu sõlmimiseks vajalik vaid selle kinnitamine portaali parooliga või mobiiliga (*Bondora portaali kasutustingimused*, 2016). Bondora keskkonnaga liitumine on täiesti tasuta. Samuti puuduvad haldustasud ning tasud sissemaksel, kui on soov Bondoras investeerida. Kontolt väljamakse tegemisel lisandub väike teenustasu. Samuti võlas laenude rahavoost lahutatakse võlamenetlus- ja sissenõudmistasu. Konto avades saab kasutaja ligipääsu nii statistikale, Bondora laenupakkumistele kui ka foorumile, kus on sadu aktiivseid kasutajaid (*Kõik, mida peaksid teadma Bondora kohta...*, s.a.).

Bondora arveldusarvele ülekantud raha kajastub laekumisena selle kasutaja portaali kontole. Ülekantud raha on seega võlaõigusseaduse § 626 kontekstis vara, mis antakse käsundisaajale käsundi täitmiseks. Pangas hoitav summa on olemuselt nõue (panga vastu), mille Bondora on omandanud kasutaja nimel ning mida saab kasutada ainult käsundi täitmiseks. Seega ei saa seda raha käsitleda Bondora portaali pankrotivarana.

Portaalis saab investeerida Bondora laenedesse – need on põhiosa maksete ja intressitulu näol igakuist rahavoogu tootvad fikseeritud tulumääraga investeeringud. Kõigi laenajate krediidiriski hinnatakse riskihindamismudelitega ning nad määratakse krediidigruppidesse, mille intressimäär vastab riskile. Kuna Bondoras on laenuandjateks teised eraisikud, siis intress ei ole fikseeritud, vaid muutuv, sõltudes laenaja eelnevast ajaloost (kas on varem laenu võtnud), kui suur on summa, kui pika aja peale ning kui suurt riski on investorid nõus võtma. Laenu riskihindamismudelite järgi on Bondoras määratud A, B, C, D, E, F ja HR (*high risk* ehk eesti keele kõrge riskitase) laenud, kus A on vähem riskantsed ja HR – kõige riskantsamad laenud.

Sügisest 2016 ei ole investoritel enam võimalust valida, millisesse laenu investeerida. Investeeringud toimuvad läbi portfellihoolduri ehk automaatselt. Investoritel on võimalus valida konservatiivse, tasakaalustatud või progressiivse portfellihoolduri vahel

lähtudes riski-tootluse strateegiast. Portfellihooldurit võib iga investor ise seadistada erinevate kriteeriumite järgi. Sisuliselt, valides portfellihoolduri, nõustub investor, et portfellihooldur teeb oksjonitel investori nimel pakkumisi kooskõlas Investori valitud asjaomase riskitasemega.

Kasutajal on õigus nõudeid, mis kuuluvad temale, edasi müüa (või loovutada) teistele kasutajatele alla- ja juurdehindlusega. Alla- ja juurdehindlust arvestatakse laenu põhiosa jäägist. Nõuete müük toimub läbi portaali niinimetatud järelturul. Pakutavad nõuded muutuvad nähtavaks kõigile tuvastatud kasutajatele ja neid on võimalik osta kõigil tuvastatud kasutajatel müüja poolt kehtestatud hinnaga. Kasutaja saab edasimüümiseks pakutud nõudeid osta ainult tema portaali kontrol oleva broneerimata summa ulatuses. Nõude edasimüügiga lähevad ostjale üle ka müüja õigused väljamaksmata intressile ja viivistele, sealhulgas intressi ja viiviste võlgadele. Nõude edasimüügi järel liiguvad kõik laenuvõtja sooritatavad maksed otse ostjale v.a võlahalduskulud. Laenuvõtjat ei teavitata nõude edasimüügist ning laenu haldamine jätkub endisel viisil.

Portaalis raha väljalaenamiselt teenitud tulu kuulub deklareerimisele ja maksustamisele ostja elu- või asukohariigi seaduste järgi. Ühisrahastusest teenitud tulu deklareerimist käsitleb autor põhjalikult lõputöö uuringu osas.

Kasutajal on õigus sooritada portaali arveldusarvelt väljamakseid kasutaja nimel olevale arveldusarvele Euroopa Liidu liikmesriigis või muus ühingu poolt kinnitatud riigis, eeldusel, et sellelt arveldusarvelt on eelnevalt sooritatud makse Bondora arveldusarvele ja selle makse sooritamisel krediitiasutuse poolt edastatud andmed ühtivad kasutaja poolt salvestatud andmetega. Väljamakseid saab teha kasutaja portaali konto positiivse saldo ulatuses asjaomast portaali tehnilist lahendust kasutades (*Bondora portaali kasutustingimused*, 2016).

Eeltoodud kasutustingimuste lühitutvustusest tuleneb, et Bondora on kasutajatele mugav ja lihtne investeerimiskeskond, kus suurim osa protsessidest on automatiseeritud. Tänu sellele ei nõua investeerimise alustamine palju eriteadmisi. Kuid investor peab meeles pidama, et passiivse tulu teenimisega kaasnevad ka kohustused. Erasisiku puhul on see kohustus oma lisatulu tuludeklaratsioonis kajastada.

Juriidilise isiku puhul lisandub makse deklareerimisele kohustus tehinguid korrektselt kajastada.

4.2 P2P ühiraastuse tehingute kajastamine raamatupidamises

Lõputöö alapeatükis selgitab autor välja, millised raamatupidamiskanded tekivad P2P laenuühise ühiraastuse tehingute kirjeldamisel ja kuidas neid õigel viisil aruandluses kajastada.

4.2.1 Investeerimisega alustamine

Eraisik Toomas loob 01. jaanuaril Bondora portaalis konto ja teeb oma panga arvelduskontolt Bondora arvelduskontole 3000 euro ulatuses ülekande. Sel momendil ei teki eraisikul kohustust riigi ees. Ta ei pea riiki oma investeerimistegevusest informeerima. Bondora konto avamisega ei kaasne teenustasusid ning seega ei teki eraisikul lisakulutusi.

OÜ Invest investeerib füüsilise isiku esindaja kaudu, kes on registreeritud portaali kasutajana.

Tuleviku P2P ühiraastustehingute kajastamiseks on mõistlik avada raamatupidamise kontoplaanis lisakontosid:

- Bondora arvelduskonto;
- intressinõuded (Bondora);
- antud lühiajalised laenud (Bondora);
- antud pikaajalised laenud (Bondora);
- intressitulud (Bondora);
- tulu laenuviivistest (Bondora).

Uute kontode loomine on mõistlik, kuna annab võimaluse võrrelda kontode saldosisid Bondorast saadud raportite saldodega. Samas on investeerimistegevusest saadud tulude kohta ülevaade olemas.

Ettevõtte pangakontolt Bondora kontole läinud 500 eurot on endiselt ettevõtte oma, kuid raha asukoht on muutunud. Pangakonto väljavõtte alusel teeb raamatupidaja kande

(vt Lisa 3 tehing nr 1) debiteerides (deebetkonto, edaspidi D) ja krediteerides (kreeditkonto, edaspidi K) kontosid, näide

D Bondora arvelduskonto	3000 EUR	
K Ettevõtte pangakonto	3000 EUR	(1)

Sellist kannet tuleb raamatupidajal teha iga kord, kui ettevõtte kannab raha Bondora portaali. Kuid juriidilise isiku alt investeerimisel tuleb meeles pidada, et juhul kui laenuandmine on firma põhitegevus, muutub firma finantseerimisasutuseks. Finantseerimisasutus on Krediidiasutuste seaduse mõistes äriühing, mis ei ole krediidiasutus, kuid mille peamiseks ja püsivaks tegevuseks on osaluste omandamine, laenu tehingud, sealhulgas tarbijakrediit, hüpoteeklaenud, faktooring ja muud äritehingute finantseerimise tehingud, liisingutehingud ja muude Krediidiasutuste seaduse § 6 lõike 1 punktides 2–12 loetletud tehingu tegemine (Krediidiasutuste seadus, § 5-6). Finantseerimisasutusel on palju spetsiifilisi krediidiasutuste seaduses ja Rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seaduses (RahaPTS) sätestatud täiendavaid kohustusi, mida ühel investoril on ebareaalne ja ka ebamõistlik täita. Seega rõhutab autor, et OÜ Invest põhitegevuseks on muu kui laenuandmine.

Aasta jooksul toimusid Bondora portaalis laenuandmise tehingud. Nende tehingutega seoses ei tulene eraisikul mingit aruandluskohustust. Äriühing on kohustatud kõik tehingud raamatupidamises kajastama. Eelpool on mainitud, et OÜ Invest on käibemaksukohustuslane ettevõtte. Sellest lähtudes peab ettevõtte kanded tegema igakuiselt, kuna intressitulu deklareeritakse käibedeklaratsioonis. Maksustamisest ja deklaratsioonide täitmisest kirjutab autor põhjalikult alapeatükis 4.4.

Lõputöö teoreetilises osas on välja toodud, et investeerimine ühisrahastusse (sealhulgas P2P ühisrahastus) on finantsinstrument. Reeglid finantsinstrumentide kajastamiseks sätestab Eestis Raamatupidamise Toimkonna juhend RTJ 3 „Finantsinstrumendid”. RTJ 3 definitsiooni järgi on finantsinstrument leping, mille tulemusena tekib ühele osapoolle finantsvara ja teisele osapoolle finantskohustus või omakapitaliinstrument (RTJ 3, § 6). Finantsvara on raha või lepinguline õigus saada teiselt osapoolelt raha või muid finantsvarasid või vahetada teise osapoollega finantsvarasid potentsiaalselt kasulikel tingimustel (*Ibid.*, § 6).

4.2.2 Laenude nõuete esmane arvelevõtmine

Finantsvarad võetakse algselt arvele nende soetusmaksumuses, milleks on antud finantsvara või -kohustuse eest makstava või saadava tasu õiglane väärtus. Algne soetusmaksumus sisaldab finantsvara soetamisega otseselt kaasnevaid tehingukulutusi (RTJ 3, § 7). RTJ 3 § 8 sätestab, et finantsvara eest koheselt tasutud raha nominaalväärtus loetakse soetusmaksumuseks. Juhul kui tasumine toimub lühiajalise viivitusega, ei erine summa nüüdisväärtus üldjuhul oluliselt tema nominaalväärtusest. Sellisel juhul võib samamoodi soetusmaksumuseks lugeda maksmisele kuuluva tasu nominaalväärtust.

Olukorras, kus tasumine toimub alles teatud pikema ajaperioodi möödudes, loetakse soetusmaksumuseks maksmisele kuuluva tasu nüüdisväärtust (RTJ 3, § 8). Bondora portaali kantud raha maksimaalne investeerimisperiod on 4 nädalat (*Bondora portaali kasutustingimused*, 2016). Seega võib järeldada, et antud laenud võetakse esmaselt arvele soetusmaksumuses. Bondora portaalil investeerides ei lisandu tehingutasusid. Juhul, kui teistel platvormidel on tehingukulutused olemas, arvestatakse nad soetusmaksumusse.

Laenu andmisega on seotud raamatupidamiskanne (vt Lisa 3 tehing nr 2):

D Antud laenud (Bondora) 3000 EUR

K Bondora arvelduskonto 3000 EUR (2)

Teoreetilises osas on välja selgitatud, et ühisrahastuse tehingute spetsiifika seisneb investeerimises väikeste summade kaupa. Eksperimentaalmudeli kirjeldamisel kirjutas autor, et ühe antud laenu summa on 5 eurot. Sellest tulenevalt on investori Bondora portfellis antud laene sadades või tuhandetes. Igapäevaselt laekuvad neilt väikesed tagasimaksud ja intressimaksud, antakse välja uusi väikeseid laene. Kõiki neid kandeid raamatupidamises jooksvalt kajastada ei ole realistlik.

Olulisuse printsiibi järgi on mõistlikum kajastada laenud ja intressid koondkannete kujul (Tearu, 2016, lk 10).

RTJ 1 § 43 sätestab, et olulisuse hindamisel tuleb võtta arvesse nii summa suurust kui informatsiooni olemust. „Väheolulisi objekte võib aruannetes kajastada summeeritult ja sobivalt grupeeritult koos teiste väheoluliste objektidega“ (RTJ 1, § 45).

Koondkannete rakendamine P2P antud laenude raamatupidamises kajastamisel on loogiline ja mõistlik, lähtudes nii olulisuse ja ka arusaadavuse printsiibist. Lihtsamalt öeldes ei ole raamatupidamisaruande lugejale oluline, milliselt konkreetselt laenult on firma intressitulu saanud. Tähtsam on saadud intressitulu kogusumma.

Autor rõhutab, et ühisrahastuse tehingute kajastamise kord ja loogika peab ettevõtte raamatupidamise sise-eeskirjas olema määratud ja kirjeldatud.

Bondora portaalis toimunud tehingud tuleb kajastada regulaarselt koondkannetega. Käibemaksukohustuslane peab kanded tegema igakuiselt, sest intressitulu tuleb käibedeklaratsioonis ära näidata maksuvaba käibena. Väikestes ettevõtetes, mis ei ole käibemaksukohustuslased, võib koondkande teha bilansipäeval majandusaasta lõpus, kui see ei ole raamatupidamise seaduse või raamatupidamise alusprintsiipidega vastuolus (Tearu, 2016, lk 11).

Koondkande koostamiseks on algdokumentiks ühisrahastusportaalist võetud raport. Raamatupidamise seaduse järgi on algdokument tõend, mille sisu ja vorm peavad vajaduse korral võimaldama kompetentsel ja sõltumatul osapoolel tõendada majandustehingu toimumise asjaolusid ja tõepärasust. Algdokument peab sisaldama vähemalt järgmisi andmeid: tehingu toimumisaeg, majandusliku sisu kirjeldus, arvnäitajad (summad, kogused jne). Algdokumentide põhjal koostatud koonddokumendile kohaldatakse algdokumentidele kehtestatud nõudeid (Raamatupidamise seadus, § 7 lg. 1,2,7). Bondora portaalist kättesaadavad raportid vastavad seaduse nõuetele. Raporti näidistega võib tutvuda Lisas 2. Antud uuringu jaoks kasutab autor järgnevat raportit: *Monthly Overview* (eesti keeles - kuu ülevaade). Raporti näidis on võetud Bondora portaalist ja selle originaalkeel on inglise keel.

4.2.3 Antud laenude ja teenitud tulu kajastamine raamatupidamises

Ettevõtte ja eraisiku põhiline erinevus on tulu tekkimise momendi mõistmine. Kui eraisiku vaatevinklist tekib tulu siis, kui raha on laekunud, siis osühingu puhul tekib tulu tehingu toimumise momendil vaatamata tehingu rahastamisele ehk tekkepõhiselt. Tekkepõhise arvestuse kasutamine on finantsaruannete koostamise ja ettevõtte arvestuse pidamise üks põhieeldustest (Tikk, 2009, lk 236). Selle määrab kindlaks realiseerimisprintsiip.

Ühisrahaastusplatvormis tekkinud tulu ehk intressitulu kajastatakse samamoodi tekkepõhiselt. Tekkepõhine tulu kajastatakse kõigepealt kasumiaruandes tuluna, rahaline sisetulek võib toimuda hiljem. Bilansis kajastatakse vastav summa varana (Alver & Alver, 2009, lk 156). Antud laenu kajastatakse bilansis kirjel „Nõuded ja ettemaksed“. Nõuded, mida ei realiseerita lähema 12 kuu jooksul kajastatakse kirjel „Nõuded ja ettemaksed“ põhivarana (Tearu, 2016, lk 9; RTJ 2 § 14). Realiseerimisprintsipi järgi on võimalik 4 liiki tulu tekkimine: tulu kaupade müügist, tulu teenuste osutamisest, varade müügil tekkinud mittepõhitegevuslik tulu ja tulu majandusüksuse varade kasutada andmisest (*Ibid.*, lk 235). Eeltoodud definitsioonist selgub, et ühisrahaastusest saadud intressitulu on tulu varade kasutada andmisest.

Järgnevalt teeb autor selgeks alapeatükis ja edaspidi kasutatavad põhimõisted. Laenu põhisumma on laenuks antud rahasumma. Intress on rahasumma, mis saadakse raha kasutamise eest ehk raha pealt teenitud summa (Alver & Alver, 2009, lk 227; Tearu, 2005, lk 41).

RTJ 3 sätestab, et nõuded ostjate vastu, viitlaekumised ning muud lühi- ja pikaajalised nõuded (sh. laenu nõuded) kajastatakse korrigeeritud soetusmaksumuses (RTJ 3, § 11). Korrigeeritud soetusmaksumus on finantsvara või finantskohustuse algne soetusmaksumus, mida on vajadusel korrigeeritud järgmiste summadega:

- põhiosa tagasimaksed (näiteks võetud või antud laenu puhul);
- algse soetusmaksumuse ja lunastusmaksumuse vahelise võimaliku erinevuse kumulatiivne amortisatsioon (näiteks võlakirjade või laenu tehingukulutuste puhul);
- väärtuse langusest või laekumise ebatõenäosusest tingitud võimalik allahindlus (ebatõenäoliselt laekuvate finantsvarade puhul) (RTJ 3, § 6).

RTJ 3 §-st 14 tuleneb, et varad ja kohustused klassifitseeritakse bilansis vastavalt kasutuseale ja maksetähtajale. Lühiajalised nõuded ja kohustused kajastatakse käibevaras, pikaajalised – põhivaras. Maksetähtajast lähtuvalt eristatakse lühiajalisi ja pikaajalisi nõudeid ja kohustusi. Mudeli kirjeldamisest tuleneb, et laenu on väljastatud kolmeks aastaks. Seega klassifitseerib autor antud laenu pikaajaliseks ehk varaks, mida tõenäoliselt ei realiseerita lähema 12 kuu jooksul bilansipäevast. Antud laenu võetakse arvele pikaajalise laenu nõudena. Järgmisel bilansi päeval hinnatakse antud

laenud ümber ja eristatakse nende lühiajaline osa. Põhjalikumalt kirjutab autor sellest alapeatükis „Korrigeerimised bilansipäeval“.

Igakuisete tehingute kajastamiseks on raamatupidajal tarvis portaali raportist saada järgnevat infot:

- kui palju on portaali raha laekunud. See summa peab klappima summaga, mis oli üle kantud ettevõtte pangakontolt;
- kui suur on antud laenude summa;
- kui suur tagasilaekunud laenude põhiosa;
- kui suur on arvestuslik intressitulu;
- kui suur on laekunud intresside summa;
- kui suur on laekunud viivise summa.

Bondora kontojääk peab võrduma portaali sissekantud raha, laekunud intresside, viiviste ja tagasilaekunud põhiosade summadega miinus antud laenude summa (Teearu, 2016, lk 12).

Kui eeltoodud küsimustele on saadud vastused, teeb raamatupidaja järgmised kanded (vt Lisa 3 Pearingmat):

1. arvestusliku intressitulu arvelevõtmine. Intressinõude summa kättesaamiseks tuleb arvestusliku intressitulu summast maha arvata laekunud intresside summa, näide
D Intressinõuded (Bondora)
D Bondora arveldukonto
K Intressitulud (Bondora) (3)
2. laekunud viiviste arvestus, näide
D Bondora arvelduskonto
K Tulu laenuviivistest (Bondora) (konto sisu: muud äritulud) (4)

Märkus: arvestuslik viiviste summa ei ole Bondora portaalist kättesaadav, seega viiviste arvestus toimub kassapõhiselt. Raamatupidaja saab viiviste summa teada alles siis, kui see on juba kontole laekunud.

Kui mõni teine P2P ühisrahastuse portaal võimaldab viiviste arvestuslikku summat teada saada, võetakse see arvele arvestuslikult, samamoodi nagu intressinõuded, näide

D Viivisinõuded

D Bondora arvelduskonto

K Viivistulu (Bondora) (5)

3. Laenunõude saldode korrigeerimine, näide

D Antud laenud (Bondora) (sh järelturul müüdud ja ostetud laenud)

K Antud laenud (Bondora)

K Bondora arvelduskonto (6)

Aasta jooksul võivad laenude ostu- ja müügitehingud ilmuda ka järelturul. Sisuliselt on see tehing tavapärane laenuandmine, mis käib lihtsalt teisel „turuplatsil“. Antud laenude summa välja selgitamisel on oluline järelturult väljastatud laene mitte unustada ja lisada need summad teiste välja antud laenude juurde. Järelturul ära müüdud laenude summa omakorda vähendab antud laenude kogusummat.

Kuu lõpus laenusaldode korrigeerimisel tagasimakstud laenude osadega on oluline meeles pidada, et antud laenude summa võrdub antud laenud (automaatse portfelli halduri investeeringud), millele liitakse järelturult ostetud laenude summa ja millest lahutakse järelturul müüdud laenude summa.

Juhul, kui investoril tekib soov kanda rahalised vahendid Bondora portaalist ettevõtte pangakontole tagasi, teeb ta kande, näide

D Bondora arvelduskonto

K Ettevõtte pangakonto (7)

Minimaalset väljamakse summat ei ole seatud. Välja on võimalik maksta ükskõik, milline summa vaba rahana Bondora kontol kättesaadav on.

4.2.4 Korrigeerimised bilansipäeval

Igal bilansipäeval tuleb hinnata, kas esineb tunnuseid finantsvara väärtuse languse osas. Väärtuse langusest tulenevaid allahindlusi kajastatakse kasumiaruandes kuluna. Finantsvarade väärtuse languse tuvastamisel tuleb arvesse võtta kogu aruande koostamise ajaks teadaolevat informatsiooni, mis võib mõjutada finantsvarade väärtust (RTJ 3, § 25).

Finantsvara väärtuse langus võib olla põhjustatud näiteks järgnevate asjaoludega:

- võlgniku (tõenäoline) pankrot või olulised finantsraskused;
- maksetähtaegadest mittekinnipidamine;
- võlgniku krediidireitingu langus;
- võlgnike maksekäitumise ebasoodsad muutused (näiteks edasilükatud maksete arvu kasv) ja muud asjaolud, näiteks majanduskeskkonna üldine halvenemine (RTJ 3, § 25).

RTJ 3 sätestab, et finantsvarade väärtuse langust tuleb ettevõttel hinnata iga objekti jaoks eraldi nende finantsvarade puhul, mis on individuaalselt olulised. Finantsvarade puhul, mis ei ole individuaalselt olulised ja mille suhtes ei ole otseselt teada, et nende väärtus oleks langenud, võib väärtuse langust hinnata kogumina (RTJ 3, § 26). Nõuete allahindlusi kajastatakse vastaval kontraktool (näiteks „Nõuded ostjate vastu”, allahindlusi kajastatakse bilansis kirjel „Ebatõenäoliselt laekuvad nõuded”) või nõude bilansilise jääkmaksumuse vähendamisenä (*Ibid.*, § 31).

Nõue kantakse ebatõenäoliselt laekuvaks, kui on näha, et nõue ei ole teatud perioodi jooksul laekunud. Nõuded kantakse ebatõenäoliselt laekuvaks vastavalt ettevõtte raamatupidamise sise-eeskirjas määratud ajal ja tingimustel. Raamatupidamise seadus sätestab, et raamatupidamiskohustuslane on kohustatud oma sise-eeskirjas varade ja kohustuste inventeerimise korda kajastama (RPS, § 11 lg. 1).

Aruannetes esitatava info adekvaatsuse nõude tõttu on vaja hinnata ebatõenäoliselt laekuvate summade suurust, vähendada selle võrra nõuete summasid ning ühtlasi esitada summade ebatõenäolisest laekumisest põhjustatud kulu (Tikk, 2009, lk 52). Raamatupidamise Hea Tava annab selleks puhuks mitmeid valikuvariante. Iga ettevõtte peaks valima endale sobilikuma meetodi ning rakendama seda järjepidevalt. Kui laekumata jäävaid summasid aruandes ei esitataks, oleks varad ja kasum ülehinnatud ning samuti oleks rikutud tulude-kulude vastandamise printsiip (*Ebatõenäoliselt laekuvate arvete analüüs ja hindamise meetodid.*, 2009).

P2P laenuplatvormidest ebatõenäoliselt laekuvate summade hindamise kõige sobivama meetodi selgitamiseks käsitleb autor erinevaid arvestusmeetodeid. Ebatõenäoliselt laekuvad summad määratakse hinnanguliselt möödunud perioodide kogemustele tuginedes arvestusperioodi lõpul (Tikk, 2009, lk 52).

Osatähtsus krediitmüügi meetodi rakendamiseks ebatõenäoliselt laekuvate summade arvutamisel võetakse aluseks eelnevatel perioodidel laekumata jäänud summade osatähtsus krediitmüügist (krediitmüügitulust).

Kulu ebatõenäolisest laekumisest = Ebatõenäolise laekumise määr \times Krediitmüük
(Alver & Alver, 2009, lk 198) (8)

Osatähtsus krediitmüügist meetodit nimetatakse ka kasumiaruandemeetodiks, sest lähteandmed võetakse kasumiaruandest ning arvutatud kulu kantakse kasumiaruandes kuluks (Tikk, 2009, lk 53). Antud meetodi rakendamise eelduseks on ettevõttel endal ajaloolise kogemuse olemasolu.

Kasutades ostjate tasumata summade lõppjäägi meetodit, tuleb kindlaks määrata ebatõenäoliselt laekuvate summade osakaal ostjate tasumata summade lõppjäägis. Seega hinnatakse kogemuslikult, missugune osa ostjate võlgnevusest jääb saamata. Selle meetodi rakendamisel võetakse lähteandmed bilansist ning arvutatud ebatõenäoliselt laekuvad summad kantakse bilanssi. Seega seda meetodit nimetatakse ka bilansimeetodiks (Tikk, 2009, lk 54).

Aegumisprotokolli meetodi kasutamisel lähtutakse aasta lõpuks laekumata arvete koosseisust. Laekumata summad hinnatakse ostjate lõikes lähtudes arvete vanusest. Eeldatakse, et mida vanema arvega on tegemist, seda suurem on raha mittelaekumise tõenäosus (Alver & Alver, 2009, lk 199; Tikk, 2009, lk 55).

Otsese mahakandmise meetodit võib sisuliselt samastada lootusetu võlaga, mistõttu ei ole mõtet moodustada ebatõenäoliselt laekuvate arvete reservi (Alver & Alver, 2009, lk 201) Selle meetodi rakendamise korral analüüsitakse iga üksikut arvet ja ebatõenäoliselt laekuvaks hinnatud nõuded kantakse kuluks (Tikk, 2009, lk 58).

Autori seisukohalt P2P ühisrahastusportaali ebatõenäoliselt laekuvatele nõuetele ja intressidele hinnangu andmiseks sobivad tasumata summade lõppjäägi meetod ja aegumisprotokolli meetod. Tasumata summade lõppjäägi meetodit võib kasutada, kui on olemas pikaajaline investeerimisajalugu. Hinnangu andmisel lähtub investor eelmiste aastate kogemustest ja teeb järelduse oma statistika põhjal. Näiteks oma statistika andmete põhjal järeldab ta, et 2,5% laenudest ja 9% intressist jäävad laekumata. Summade lõppjäägi meetodi kasutamise eelduseks on asjaolu, et investeerimisstrateegia on jäänud muutmata ja majandusolukord on suhteliselt stabiilne

(Tearu, 2016, lk 12). Investeerimisstrateegia muutmisel muutuvad ka ostetud laenude riskid. Näiteks, kui investor muutis eelnevatel aastatel kasutatud konservatiivse strateegia progressiivse strateegia vastu, on suur tõenäosus, et laekumata summade osakaal kasvab.

Aegumisprotokolli meetodi kasutamiseks on kaks võimalust. Võib kasutada Bondora ametlikku statistikat, mis näitab, mitu protsenti mingi riskikategooria laenudest jääb laekumata või investori enda kogemust. Viimase meetodi kasutamise eelduseks on investeerimisajaloo olemasolu.

Kõige mugavam ja lihtsam lähenemine on valida allahindamiseks üle 180 päeva viivises olevad nõuded. Need andmed on Bondora raportist kättesaadavad (*Ibid.*, lk 12).

Laenuõuete allahindamiseks tuleb kontoplaani lisada järgmised kontod, näide

Ebatõenäoliselt laekuvate laenude reserv (Bondora)

Ebatõenäoliselt laekuvate laenude kulu (Bondora) (9)

Aasta lõpus teeb raamatupidaja korrigeerimiskande ebatõenäoliselt laekuvate laenude reservi moodustamiseks (vt Lisa 3 tehing nr. 45) , näide

D Ebatõenäoliselt laekuvate laenude kulu (Bondora)

K Ebatõenäoliselt laekuvate laenude reserv (Bondora) (10)

Kuna konto „Ebatõenäoliselt laekuvate laenude reserv“ on kontraaktiva konto, reguleerib ta aktiva kontot „Antud pikaajalised laenud (Bondora)“, vähendades selle jääkmaksumust. Konto „Ebatõenäoliselt laekuvate laenude kulu“ korrigeerib ehk vähendab ettevõtte kasumit, kuna kulude summa kasumiaruandes suureneb ebatõenäoliselt laekuvate nõuete summa võrra.

Kui nõude allahindlus kajastati algselt selleks ettenähtud ebatõenäoliselt laekuvate nõuete kontol, kuid hiljem selgus, et nõude laekumine on ebarealistlik, tunnistatakse nõue lootusetuks. Sellest lähtudes nii nõue ise kui ka tema allahindlus vastaval kontrakontol kantakse bilansist välja (täiendavat kulu sel hetkel enam ei teki) (RTJ 3, § 32).

Nõue loetakse lootusetuks, kui ettevõttel puuduvad igasugused võimalused nõude kogumiseks. P2P laenude puhul lootusetu nõue on pankrotistunud laen. Bondoras antud laenu tähtaegselt tagastamata jätmisel antakse nõue sissenõudmiseks inkassofirmale.

Kui sissenõudmine ikka ei õnnestunud ja pankrotihaldur on teinud otsuse, et raha võlausaldajatele ei maksta, kuulutatakse välja laenu pankrot.

Tehakse kanne (vt Lisa 3 tehing nr 46), näide

D Ebatõenäoliselt laekuvate laenude reserv (Bondora)

K Antud laenud Bondora portaalis (11)

Kohustuste või nõuete jaotamine pikaajalisteks ja lühiajalisteks toimub bilansipäeval. Bilansipäeva seisuga tuleks eraldi välja tuua laenude lühiajaline osa. Laenude lühiajalise osa saab teada Bondora raportist „Planeeritud laekumised tulevikus“. Raporti perioodiks tuleks võtta järgnev kalendriaasta. Raporti veeru põhiosa tagasimakstud summa ongi järgneval aastal arvestuslik laekuv summa (Tearu, 2016, lk 13). Kanne (vt Lisa 3 tehing nr 47), näide

D Antud laenud Bondora portaalis – lühiajaline osa

K Antud laenud Bondora portaalis – pikaajaline osa (12)

Bilansipäeval on P2P ühisrahastuse investeeringud kajastatud Invest OÜ-l järgmiselt (vt Lisa 3, 4 ja 5) – bilansi aktivas käibevaras bilansikirjel „Nõuded ja ettemaksed“, põhivaras – bilansikirjel „Nõuded ja ettemaksed“. Kasumiaruandes (skeem 1) – kirjel „Finantstulud ja kulud“.

Autori arvates võib RTJ-st 3 saada piisavalt infot P2P ühisrahastamistehingute kirjeldamiseks raamatupidamises. Sisuliselt, antud laenude nõuded tuleb kajastada samamoodi, nagu tavalised „nõuded ostjate vastu“ bilansikirjele kuuluvad nõuded. Olulisim aspekt on ühisrahastusportaalis toimuvate tehingute sisu mõistmine ja portaali raportitest õige info saamine. Autori arvates tuleb igakuisel tehingute kajastamisel jälgida järgmist loogikat:

1. Teha selgeks, kui palju on portaali kontole raha laekunud ja võrrelda portaalist saadud raporti andmeid bilansi konto „Bondora arveldukonto“ saldoga ja ettevõtte pangakonto väljavõtte andmetega.
2. Võtta arvele arvestuslik intressitulu ja kajastada laekunud intressitulu.
3. Arvestada laekunud viiviste tulu.
4. Korrigeerida laenunõuete saldod tagastatud põhiosadega.

Bilansipäeval tuleb hinnata, kas esineb tunnuseid finantsvara väärtuse languse osas ja vajadusel kanda laenude nõuded ebatõenäoliselt laekuvaks ning samuti tuleb eraldi välja tuua laenude lühiajaline osa.

4.3 Ühisrahastusplatvormi laenudelt saadud tulu maksustamine

Uuringu teises osas käsitleb autor P2P ühisrahastamisinvesteeringutega seotud maksukoormust juriidilise ja eraisiku puhul. Alapeatükis käsitletakse kahte maksuliiki – tulumaks ja käibemaks.

4.3.1 Käibemaksudeklaratsiooni esitamise nõue

Uurimismudeli kirjeldamisel rõhutas lõputöö autor, et ettevõtte on käibemaksukohustuslane. Sellega kaasneb kohustus esitada igakuiselt käibemaksudeklaratsioon ja tuleb välja selgitada, kas ühisrahastusest saadud intressitulu kajastatakse käibemaksudeklaratsioonis või mitte.

Käibemaksuseadus (edaspidi KMS) käsitleb laenuintresse maksuvaba käibena. Käibemaksuseaduse § 16 lõige 2 sätestab, et muu hulgas ei maksustata käibemaksuga laenutehinguid, sealhulgas tarbijakrediiti, hüpoteeklaene ega muid äritehingute finantseerimise tehinguid ja liisingutehinguid (KMS, §16 lg 2).

Laenulepingutes sisaldub üldjuhul laenuvõtja kohustus maksta laen kokkulepitud tähtajal laenuandjale tagasi ning tasuda kasutusintressi, st tasu laenu kasutamise eest. Seega on saadavate laenuintresside puhul tegemist maksuvaba käibega. Alates 01. maist 2005 kehtivas krediidiasutuste seaduse redaktsioonis on otseselt sätestatud, et finantsteenusena käsitatava laenutehingu alla loetakse ka tarbijakrediit (Maksu- ja Tolliamet, 2016). Käibemaksudeklaratsioonis märgitakse maksuvaba käive lahtris 8.

Teooriast lähtudes on OÜ Invest kohustatud igakuiselt esitada käibedeklaratsiooni (KMD) ja näitama oma „Intressitulu (Bondora)“ konto saldo KMD lahtris 8. Kuna käive on maksuvaba, siis on lahter 8 informatiivse iseloomuga.

4.3.2 Tulumaksu kohustused juriidilisel ja eraisikul

Ühisrahastus on investeering finantsvaradesse ja selle eesmärgiks on tulu saamine. Tuluga on seotud järgmine lõputöös käsitlev riiklik maks – tulumaks. Tulumaksuseaduse järgi (edaspidi TuMS) on tulumaksu maksjad füüsiline isik, lepinguline investeerimisfond, aktsiaseltsifond ja mitteresidendist juriidiline isik, kes saavad maksustamisele kuuluvat tulu (TuMS, § 2 lg 1). Tulumaksu objektiks on maksekohustuslasele laekunud tulu. Eesti TuMS § 1, milles on käsitletud maksu objekt,

ütleb selgelt, et *tulumaksuga maksustatakse maksumaksja tulu* – seega tulumaksu objektiks on ilma eranditeta igasugune tulu, mis on laekunud maksukohustuslasele (Tammert, 2005, lk 145).

Juriidiline isik on seaduse alusel loodud õigussubjekt, mis on asutatud erahuvides. Tulumaksu seisukohalt ei saa öelda lihtsalt, et iga juriidiline isik on tulumaksukohustuslane (*Ibid.*, lk 142).

Ettevõtte ehk juriidilise isiku tulumaksu formaalseks õigustuseks on asjaolu, et ettevõtte juriidilise isiku staatuses muutub füüsilise isikuga võrreldavaks subjektiks. Seetõttu peab ta võrdsuse saamiseks olema samuti allutatud tulumaksule. Ettevõtte tulumaksu võib vaadelda kui tasu ühiskondlike teenuste eest, nagu rahasüsteem, õigussüsteem jms. Vastuväitena tuuakse välja, et kuna ettevõtte eksisteerib vaid nõ. virtuaalselt meie teadvuses õiguste ja kohustuste kogumina, ei ole ta maksekoormuse kandja. Tegelikuses tasuvad maksu ikkagi füüsilisest isikust omanikud. Alates 2000. aastast ei maksustata ettevõtte kasumit tulumaksuga, tänu millele jääb ettevõttele enam vahendeid investeeringuteks või lihtsalt käibevahenditeks. Tulumaks koormab vaid jaotatavaid või ettevõtlusega mitteseotud kulutusi (Tammert, 2005, lk lk 176-177).

Eeltoodud tulumaksu teoriast tuleneb, et ühisrahastusinvesteeringutega saadud intressitulu tulumaksuga maksustamist on võimalik edasi lükata kuni dividendide väljamakseni. Dividend on väljamakse, mida tehakse juriidilise isiku pädeva organi, milleks on osanike koosolek, otsuse alusel puhaskasumist või eelmiste majandusaastate jaotamata kasumist ning mille aluseks on dividendi saaja osalus juriidilises isikus (TuMS § 18 lg 2).

Väljamakstud dividendide puhul jagatakse maksustatav summa enne maksumääraga (2017. aastal on see 20%) korrutamist arvuga 0.80, mis teeb maksumääraks 20/80. Maksumaksja peab maksmisele kuuluva tulumaksu kandma Maksu- ja Tolliameti pangakontole hiljemalt maksustamisperioodile järgneva kuu 10. kuupäevaks (TuMS § 54 lõige 4) ja esitama hiljemalt samaks kuupäevaks Maksu- ja Tolliametile maksudeklaratsiooni vormi TSD koos lisaga 7 (*Selgitused dividendide, omakapitali ...*, 2016).

Eeldades, et uurimismudelis kasutatav ettevõtte OÜ Invest maksab omanikule dividendi ainult ühisrahastamisinvesteeringutest saadud tulust, tulumaksuga maksustatav summa võrdub $652,95 * 20/80 = 163,23$ EUR (vt Lisa 3, 6).

Dividendi mittemaksmisel ei teki uuritaval ettevõttel tulumaksukohustust seoses ühisrahastamisinvesteeringutest saadud tuludega.

Samamoodi nagu juriidiline isik on maksukohustuslane ka füüsiline isik ja tulu saajana kannab ta maksukohustust. Maksukohustuslane saab makseperioodi jooksul tulu (reeglina on maksuperioodiks maksuaasta), deklareerib selle allikate järgi peale makseperioodi lõppemist vastaval tuludeklaratsiooni vormil ja tasub kehtestatud määraga tulumaksu. Saadud tulu deklareerimise eest vastutab tulu saaja ise (Tammert, 2005, lk 145).

Edaspidi käsitleb autor, kuidas toimub finantsvaralt saadud tulu maksustamine füüsiliste isikute puhul. Üldjuhul maksustatakse tulumaksuga kasu vara võõrandamisest. Maksustatav kasu on müüdüd vara soetamismaksumuse ja müügihinna vahe. Tuludeklaratsioonis deklareeritakse iga maksustamisperioodil tehtud müügitheing ning iga tehinguga võib kaasneda maksukohustus.

Alates 2011. aastast on füüsilistele isikutele antud võimalus investeerimiskontot kasutades finantsvaralt saadud tulult tekkivat maksukohustust edasi lükata kuni tulu tarbimisse võtmise hetkeni (*Finantsvaralt saadud tulu maksustamine*, 2016). Investeerimiskonto on tavaline pangakonto, mille maksumaksja on avanud selleks, et sellel oleva raha eest väärtpaberitehinguid (ja mõnesid muid investeeringuid) teha ning mille abil tulumaksukohustust edasi lükata (*Mis on investeerimiskonto?*, 2010, lk 3-4).

Finantsinstrumente, millest saadud kasu maksustamist on võimalik investeerimiskonto süsteemi kasutades edasi lükata, nimetatakse seaduses finantsvaraks. Tulumaksuseaduse § 17 lõige 2 definitsiooni järgi nimetatakse finantsvaraks väärtpabereid, hoiuseid ja investeerimisriskiga elukindlustuslepinguid (Tulumaksuseadus, § 17 lõige 2). Finantsvarana käsitatavate väärtpaberite all peetakse silmas üldjuhul kõikvõimalikke väärtpaberite liike – aktsiaid, võlakirju, fondiosakuid, tuletisinstrumente jne. Seejuures on eelnimetatud väärtpaberitele seatud tingimuseks see, et nimetatud väärtpaberitega kas kaubeldakse väärtpaberibörsil (sh ka alternatiivturul) või neid pakutakse avalikult (*Mis on investeerimiskonto?*, 2010, lk 12).

Maksukohustuse edasilükkamiseks peab maksumaksja kandma investeerimiskontole raha, mille eest ta ostab finantsvara. Samuti peab sellele pangakontole laekuma kogu raha, mille ta saab finantsvara müügist. Samamoodi nagu on võimalik edasi lükata väärtpaberite võõrandamisest saadud kasu maksustamist, saab edasi lükata ka finantsvaralt saadud muu tulu maksustamist, nagu intress, kindlustushüvitis ja muu sarnane tulu, mida finantsvaralt saada võib.

Investeerimiskonto süsteemi kasutamise korral maksustatakse summa, mille võrra kõikide investeerimiskontode väljamaksed ületavad kõikidele investeerimiskontodele tehtud sissemaksed. Investeerimiskonto võib olla iga pangakonto, mis on investeerimise otstarbeks kasutusele võetud. Maksuhaldurile antakse pangakonto investeerimiskontona kasutusele võtmisest teada füüsilise isiku tuludeklaratsioonis. Selleks märgitakse deklaratsiooni vastavasse tabelisse, et teatud pangakontot kasutatakse investeerimiskontona (*Ibid.*, lk 4-6).

Investeerimiskontode süsteemi rakendamise eesmärk on motiveerida eraisikuid enam säästma ja säästusid investeerima ning vähem tarbima. Üheks võimaluseks on mõjutada inimeste käitumist läbi maksupoliitika, soodustades säästmist ja investeerimist (Veskimägi, 2007). See süsteem võimaldab tegelikult kuni pensionipõlveni raha koguda ilma tulumaksukohustuse tekkimiseta, kui see kogu aeg väärtpaberitesse edasi investeeritakse (Lamp, 2010).

Tänapäeval ei kuulu aga ühisrahastuslaenud finantsvara hulka, millelt oleks võimalik investeerimiskonto mõistes tulumaksuga maksustamist edasi lükata. Seega on tulu ühisrahastusinvesteeringutelt maksustatav iga-aastaselt.

Füüsiline isik võib antud laenult saada järgmist liiki maksustatavat tulu:

- kasutusintress – tasu laenuraha kasutamise eest;
- viivisintress – tasu laenukohustuse täitmisega viivitamise eest;
- kasu laenunõude võõrandamisest – laenunõude võõrandamisest saadud kasu (Intress, 2016).

Intress on tasu raha kasutamise eest, võlasummalt arvestatav tulu, mida võlgnik on kohustatud tasuma võla väljastajale saadud rahasumma kasutusõiguse eest (Tammert, 2005, lk 160). Tulumaksu objektiks on intress, mis on saadud laenult, liisingult ja muult võlakohustuselt, samuti väärtpaberilt ja hoisuselt saadud intress, sealhulgas selline

võlakohustuselt arvatud summa, mille võrra esialgset võlakohustust suurendatakse (TuMS, § 17 lg 1).

Tasu laenukohustuse täitmisega viivitamise eest maksustatakse tulumaksuseaduse § 12 lõike 1 alusel kui muu tulu (*Intress*, 2016). TuMS § 15 järgi maksustatakse tulumaksuga kasu ükskõik millise võõrandatava ja varaliselt hinnatava eseme, sealhulgas kinnis- või vallasasja, väärtpaberi, nimelise aktsia, osa, täis- või usaldusühingusse tehtud sissemaks, ühistule makstud osamaksu, investeerimisfondi osaku, nõudeõiguse või muu varalise õiguse müügist või vahetamisest. P2P ühisrahastusportaalil saadakse kasu, kui laenuõude võõrandamisel müügihind või vahetamisel turuhind ületab soetamismaksumust. Soetamismaksumuseks on olenevalt laenu andmise või omandamise viisist kas laenu andmisel tehtud kulu ehk laenatud summa või laenuõude omandamiseks tasutud summa (*Intress*, 2016).

Laenuandja peab saadud intressi, viivise või kasu laenuõude võõrandamisest kajastama tulu saamise, sealhulgas tema nimelisele portaalikontole laekumise kalendriaasta tuludeklaratsioonis (*Ibid.*). Tuludeklaratsioonis peab füüsilisest isikust investor kokkusummeeritud intressid ja kokkusummeeritud viivised deklareerima punktis 7.1 „Muud tulud, millelt ei ole tulumaksu kinni peetud“ all. Ühel real tohib tulu liigi alt valida intressi. Viiviste ja laenuõude võõrandamisest saadud kasu summa deklareeritakse teisel real muu tuluna (Pertmann, 2016). Ühisrahastusplatvormidest laekunud tulu automaatselt eeltäidetud deklaratsiooni ei jõua, seega tuleb vastavad andmed ise välja võtta ja deklaratsiooni sisestada.

Maksustamist käsitlevast alapeatükist tuleneb, et praegused maksuseadused ei võimalda eraisikuna investeerides tulumaksu maksmist edasi lükata. Eraisikust investori jaoks tähendab see sisuliselt iga aasta oma intressituludest viiendiku loovutamist. Laenult saadud intressidelt ja viivistelt tekkivat tulumaksukohustust investeerimiskonto kaudu edasi lükata ei saa, kuna Tulumaksuseaduse definitsiooni järgi ei klassifitseerita ühisrahastusplatvormide investeringuid finantsvarana. Eraisikuna investeerides tekib igal aastal tulumaksukohustus.

Kirjeldatud mudeli numbritest lähtudes maksab eraisik Toomas aasta lõpus tulumaksu järgmiselt:

Laekunud intresside summa $606,29 * 20\% = 121,26$ EUR

Laekunud viiviste summa $4,43 * 20\% = 0,89$ EUR

Tulumaksu summa kokku: 122,15 EUR

Puhaskasum investor Toomasele: $610,72 - 122,15 = 488,57$ EUR

Lisaks maksukoormusele suurendab eraisikust investori kulusid ka asjaolu, et ei ole võimalik maha arvestada pankrotistunud laene. Naisinvestoriteklubi asutaja Kristi Saare arvates on kõige suurem probleem selles, et tegemist on uue finantsvara liigiga ja riigi tasandil ei ole keegi jõudnud selle maksustamisest mõelda (Saare, 2016).

Juriidilise isikuna investeerides lükatakse tulumaksu kohustus edasi dividendide väljamaksmise momendini. Sellest tekkiv tulu on märkimisväärne, eriti kui reinvesteerida seda aastate vältel. Teiseks soodsamaks tingimuseks juriidilise isiku puhul on võimalus maha arvestada pankrotistunud laenudega seotud kulu.

Aasta lõpus on OÜ Invest kontol "Intressitulud (Bondora)" saldo 713,27 euro (vt lisa 3). Maha arvestades ebatõenäoliselt laekuvate nõuete summa ja järelturu tehingutest saadud kahjumi (64,33 eurot) saab ettevõtte kasumi 652,95 eurot.

Era- ja juriidilise isiku saadud kasumi vahe on märkimisväärne (OÜ Invest kasum 652,95- investor Toomase kasum 488,57=164,38 EUR). Seniks, kuni kehtib praegune tulumaksusüsteem, on maksuefektiivseim viis ühisrahastusinvesteeringute hoidmiseks kindlasti äriühing (vt Lisa 6).

4.4 Juriidilise- vs eraisiku P2P ühisrahastusinvesteeringute hoidmine

Allolevas tabelis (Tabel 3) reastas autor plussid ja miinused, mis kaasnevad eraisikuna ja ettevõttena investeerimisega.

Tabel 3. Era-ja juriidilise isiku kaudu investeerimise plussid ja miinused

Eraisik	Juriidiline isik (Äriühing)
Miinused	
Iga-aastane tulumaksukohustus	Võimalikud probleemid alusdokumentidega
Ei saa pankrotistunud laene maha arvestada	Spetsiifiline raamatupidamine
	Muu kui investeerimisalase põhitegevuse olemasolu
	Ettevõtte alustamise ja tegevusega kaasnevad kulud
Plussid	
Lihtne aruandlus	Puudub iga-aastane tulumaksu kohustus
Halduskoormus praktiliselt puudub	Võimalus maha arvestada pankrotistunud laenudega seotud kulu

Tabelist on näha, et nii eraisikuna kui ettevõtte kaudu ühisrahastusse investeerimisel on olemas nii plussid kui ka miinused.

Eraisikuna investeerides on põhiliseks miinuseks võimatus tulumaksukohustust edasi lükata selle hetkeni, kui tulu realselt välja võetakse. Eraisiku puhul ebasoodsaks on ka asjaolu, et pankrotistunud laene ei ole lubatud maha arvestada. Sellest vaatenurgast on ettevõtte alt investeerimine soodsam. Uurimismudelid toodud numbrid tõestavad seda samuti.

Samas on ikkagi olemas mõned positiivsed küljed ka eraisikuna investeerimisel. Selleks plussiks on praktiliselt puuduv halduskoormus. Aruandlus on väga lihtne ja selge – üks kord aastas peab investor tuludeklaratsiooni täitma ja rohkem aruandluskohustust investeerimistegevusega seoses ei teki (Saare, 2016).

Ühest küljest on ettevõtte alt investeerimisel suured plussid ja maksudelt säästetav summa on märkimisväärne. Teisest küljest vaadates kaasnevad ettevõtte loomisega kõrvalmõjud mida sageli alahinnatakse (*Ibid.*).

Nagu autor varem mainis, ei saa investeerimine olla firma põhitegevuseks, sest 100% investeerimistegevusega ettevõtte puhul hakkavad äriühingu tegevust reguleerima Krediidiandjate ja -vahendajate seadus (KAVS) ja Rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seadus (RahaPTS). KAVS sätestab, et krediidiandjal peab olema tegevusluba krediidiandjana tegutsemiseks. Tegevusloa taotlemiseks peab juriidiline isik esitama Finantsinspeksioonile ettevõtte kohta taotluse koos dokumentatsiooniga, mille hulgas on näiteks tegevuskava, struktuuri kirjeldus, andmed juhatuse liikmete kohta ja palju muud (Krediidiandjate ja -vahendajate seadus, § 12). Finantsinspeksiooni nõuete täitmine on üsna keeruline ja üksik investor neid tõenäoliselt täita ei suuda (Tearu, 2015).

Seega, kui isik soovib maksude optimeerimise eesmärgiga investeerida ettevõtte kaudu, on tarvis luua ettevõtte, mille põhitegevuseks on midagi muud, kui investeerimine või laenude andmine. Tuleb meeles pidada, et äriühingu asutamine nõuab ressursse ja mitte ainult rahalisi, vaid ka ajaressursse. Äriühingu all tegutsemisega kaasnevad lisakohustused: vähemalt üks kord aastas esitada majandusaasta aruanne, igakuiselt esitada käibemaksudeklaratsioon, kui ettevõtte on käibemaksukohustuslane. Võrreldes eraisikuga tekib ettevõttel keerulisem halduskoormus, mille keskpunktis on raamatupidamise korraldus. Raamatupidamisarvestusega võib ettevõtja ka ise hakkama saada, kuid kõik sõltub sellest, kui palju aega on omanik nõus investeerima õppimiseks ja raamatupidamisega tegelemiseks. Raamatupidaja palkamisel suurenevad ettevõtte kulutused. Raamatupidamisega kaasnevad muuhulgas probleemid algdokumentide kättesaamisega.

Bondora portaalist on võimalik saada raporteid Excel formaadis. Mõnedes teistes ühisrahastusplatvormides on andmete salvestamiseks vaja teha ekraanist pilti (Tearu, 2016). Eeltoodust tuleneb loogiline järeldus, et otsus tuleb teha investeeritud summadest lähtudes. Kui eraisikuna paigutab investor mõnisada eurot ühisrahastusse, ei ole mõistlik maksusäästmise pärast äriühingut asutada – halduskulud söövad kogu kasumlikkuse ära. LHV Panga maaklertegevuse juht Alo Vallikivi märkis intervjuus ajakirjale „Äripäev“, et *paari euro võitmiseks ei ole keeruka süsteemi kasutamine mõistlik, kuid suuremate summade investeerimisel võib võit olla üsna suur* (Lang, 2015).

Autori seisukohalt ideaalseks lahenduseks eraisikust investori jaoks on investeerida ühisrahastusse läbi investeerimiskonto süsteemi, samadel tingimustel nagu teistesse finantsvaradesse investeerimisel. Investeerimiskonto süsteem on lähendanud eraisiku maksusoodustusi ettevõttega peaaegu sarnasele tasemele. Kuid tänapäeval ei klassifitseeri Tulumaksuseadus ühisrahastust finantsvarana.

Kokkuvõttes on nii eraisikuna kui ettevõtte kaudu investeerimisel plusse ja miinuseid. Iga investor peab valima lihtsuse ja kasumlikkuse vahel, võttes arvesse investeringute mahtusid, olemasolevaid ajaressursse ning pikaajalisi eesmärke.

KOKKUVÕTE

Lõputöö on koostatud teemal „Laenuõhise P2P ühisrahastuse tehingute maksustamine ja raamatupidamises kajastamine era- ja juriidilise isiku näitel“. Lõputöö eesmärk oli välja tuua, kuidas P2P (*peer-to-peer* ehk eesti keeles isikult isikule) ühisrahastustehinguid raamatupidamises kajastada ning analüüsida maksustamise aspekti eraisikust investori ja juriidilisest isikust investori seisukohast lähtudes.

Ühisrahastamise all mõistetakse uudset tegevuste ja ideede rahastamisviisi, kus projektide elluviimiseks vajaminev raha kogutakse väikeste summade kaupa kokku paljudelt investoritelt. Ühisrahastus toimub läbi veebiplatvormide, mis viivad kokku investorid, kes soovivad annetada või investeerida vaba raha, ja tarbijad, kellel on vaja raha konkreetse projekti teostamiseks.

Teoreetilisest analüüsist selgus, et ühisrahastamine pakub kasu väga laiale kasutajate ringile. Ühissponsorlusel on oluline roll kodanikuühiskonna arenemisel, loominguliste ning ka teadusvaldkonna projektide toetamisel. Finantstulu pakkuva ühisrahastuse positiivsed mõjud on seotud asjaoluga, et selle abil leiavad finantseeringu sellised projektid ja tarbijate soovid, millele traditsioonilised finantseerimisallikad ei suuda rahastamise lahendust pakkuda. Ühisrahastus soodustab alginvestorite sisenemist investeerimismaailma, kuna võimaldab raha paigutada väikeste summade kaupa. Alginvestoril ei teki antud olukorras riski ega hirmu projekti ebaõnnestumise korral või vale investeerimisotsuse tegemise tõttu suurt summat kaotada. Ühisrahastus on suurepärane vahend mitte ainult kapitali kogumiseks, vaid ka investeerimise õppimiseks.

Teema uudsuse tõttu puudub ühisrahastamisega seotud raamatupidamispraktika. Probleem, millega investor mingil etapil kokku puutub, seisneb passiivse tulu maksustamises ja ettevõtjate puhul ka passiivse tulu kajastamises aruannetes õigel viisil.

Uuringu käigus selgus, et P2P ühisrahastusportaalid antud laenud on finantsinstrumentid. Nõuded finantsinstrumentide kajastamiseks sätestab RTJ 3. Autori läbiviidud uuringust selgus, et RTJ-st 3 võib saada piisavalt infot P2P ühisrahastamistehingute raamatupidamises kirjeldamiseks. Sisuliselt tuleb antud laenude nõuded kajastada samamoodi nagu tavalised „nõuded ostjate vastu“ bilansi

kirjele kuuluvad nõuded. Olulisim aspekt on ühisrahastusportaalis toimuvate tehingute sisu mõistmine ja portaali raportitest õiget infot saamine. Tehingute kajastamisel tuleb teha selgeks portaali kontole laekunud summad, võtta arvesse arvestuslikku intressitulu ja kajastada laekunud intressitulu, arvestada laekunud viiviste tulu ning korrigeerida laenuõuete saldod tagastatud põhiosadega. Bilansipäeval tuleb hinnata, kas esineb tunnuseid finantsvara väärtuse languse osas ja vajadusel kanda laenuõuded ebatõenäoliselt laekuvaks. Tuleb ka eraldi välja tuua laenu lühiajaline osa.

Käibemaksukohustuslasest juriidilise isiku investoril tekib kohustus esitada Maksu- ja Tolliametisse käibemaksudeklaratsioon, kajastades maksuvaba käibena teenitud intressitulud.

Dividendide mittemaksmisel ei teki juriidilisel isikul tulumaksukohustust seoses ühisrahastamise investeerimisest saadud tuludega. Eraisikuna investeerides tekib aga igal aastal tulumaksukohustus. Lisaks maksukoormusele suurendab eraisikust investori kulusid ka asjaolu, et ei ole võimalik pankrotistunud laene maha arvestada.

Uuringu tulemustest selgus, et nii eraisiku kui ka ettevõtte kaudu investeerimisel on omi plüsse ja miinuseid. Iga investor peab valima lihtsuse ja kasumlikkuse vahel, võttes arvesse investeringute mahtusid, olemasolevaid ajaressursse ning pikaajalisi eesmärke. Ühest küljest on ettevõtte alt investeerimisel suured plussid ja maksusääst on märkimisväärne. Teisest küljest kaasnevad ettevõtte loomisega kõrvalmõjud, mida sageli alahinnatakse (näiteks halduskoormus ja sellega seotud kulud).

Töö eesmärk saavutati püstitatud uurimisküsimustele lahenduste leidmise läbi. Empiirilise uuringu metoodika osas loodud eksperimentaalse mudeli abil sai numbriliselt mõõta juriidilise isiku kaudu P2P ühisrahastusinvesteeringutelt tekkivat maksusäästu. Lõputöö lisades toodud pearaamat (vt Lisa 3) illustreerib tehtud raamatupidamiskandeid ning nende tulemused on kajastatud tööle lisatud finantsaruannetes (vt Lisa 4, 5): bilansis ja kasumiaruandes.

KASUTATUD KIRJANDUS

- Agrawal, A., Catalini, C., & Goldfarb, A. (2014). *Some Simple Economics of Crowdfunding. Innovation Policy and the Economy*. Kasutamise kuupäev: 01.02.2016, allikas <http://www.journals.uchicago.edu/doi/full/10.1086/674021>
- Algatus ühisrahaastuse reguleerimiseks*. (2016). Kasutamise kuupäev: 04.02.2017, allikas Finantsinspeksioon: https://www.fi.ee/public/2016_09_Uhisrahaastuse_seaduse_eelnou.pdf
- Alver, L. & Alver, J. (2009). *Finantsarvestus. Põhikursus*. (2. Trükk). Tallinn: Deebet.
- Belleflamme, P.; Lambert, T. ; Schwenbacher, A. ;. (2014). Crowdfunding: Tapping the Right Crowd. *Journal of Business Venturing*, Volume 29, Issue 5. Retrieved January 11, 2017, from <http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0883902613000694>
- Bondora portaali kasutustingimused*. (2016). Kasutamise kuupäev: 15.02.2017, allikas <https://www.bondora.com/et/terms#portal-account>
- Cohn, S. R. (2012). The New Crowdfunding Registration Exemption: Good Idea, Bad Execution. *Florida Law Review*. Retrieved January 15, 2017, from https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2066016
- Crowdfunding in the EU - Exploring the added value of potential EU action*. (2013). European Commission. Directorate General Internal Market and Services. Retrieved February 15, 2017, from http://ec.europa.eu/finance/consultations/2013/crowdfunding/docs/consultation-document_en.pdf
- Downes, J., & Goodman, J. (2014). *Dictionary of Finance and Investment Terms* (9th ed). New York: Barron's Educational Series.
- Ebatõenäoliselt laekuvate arvete analüüs ja hindamise meetodid*. (2009). Kasutamise kuupäev: 10.03.2017, allikas Raamatupidaja: <http://www.raamatupidaja.ee/uudised/2009/03/12/ebatoenaoliselt-laekuvate-arvete-analuus-ja-hindamise-meetodid>

- Eljas-Taal, K., Rõa, K., Lauren, A., Vallistu, J., & Müürisepp, K. (2016). *Jagamismajanduse põhimõtete rakendamine Eesti majandus- ja õigusruumis. Lõpparuanne. Lisa C Finantsteenused*. Kasutamise kuupäev: 07.02.2017, allikas Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium: https://www.mkm.ee/sites/default/files/lisa_c_finantsteenused.pdf
- Eesti elanike finantskirjaoskuse edendamise programm aastateks 2013–2020*. (2013). Kasutamise kuupäev: 15.11.2016, allikas Rahandusministeerium: <http://www.fin.ee/finantskirjaoskuse-edendamine>
- The FCA's regulatory approach to crowdfunding over the internet, and the promotion of non-readily realisable securities by other media. Feedback to CP13/13 and final rules*. (2014). Financial Conduct Authority. Retrieved February 04, 2017., from <https://www.fca.org.uk/publication/policy/ps14-04.pdf>
- Finantsinspeksioon tegi ettepaneku ühisrahastuse reguleerimiseks*. (2016). Kasutamise kuupäev: 05.02.2017, allikas Finantsinspeksioon: [www. fin.ee: http://www.fi.ee/?id=20138&year=2010](http://www.fi.ee/?id=20138&year=2010)
- Finantsinspeksioon: ühisrahastamine vajab seadust*. (2016). Kasutamise kuupäev: 25.11.2016, allikas Äripäev: <http://www.aripaev.ee/uudised/2016/09/22/finantsinspeksioon-uhisrahastamine-vajab-seadust>
- Finantsnõustamine digiajastul. (2016). *SEB pank. Investeerimise kuukiri 06/2016*, lk 8-9. Kasutamise kuupäev: 20.12.2016, allikas http://www.seb.ee/files/kuukommentaar/Investeerimise_kuukiri_est_201610.pdf
- Finantsvaralt saadud tulu maksustamine*. (2016). Kasutamise kuupäev: 19.02.2017, allikas Eesti Maksu- ja Tolliamet: <http://www.emta.ee/et/eraklient/tulu-deklareerimine/finantsvaralt-saadud-tulu-maksustamine>
- Freedman , D., & Nutting , M. (2015). *A Brief History of Crowdfunding*. Chicago, USA. Retrieved February 04, 2017, from <http://www.freedman-chicago.com/ec4i/CorporateCounsel-April16-2016c.pdf>

- Golic, Z. (2014). *Advantages of Crowdfunding as an Alternative Source of Financing of Small and Medium-sized Enterprises*. Retrieved January 30, 2017, from <https://www.cceol.com/search/article-detail?id=233631>
- Halling, L. (2014). *Ühisrahastuse riskid väärivad teadvustamist*. Kasutamise kuupäev: 05.02.2017, allikas Äripäev: <http://www.aripaev.ee/blog/2014/08/19/uhisrahastuse-riskid-vaarivad-teadvustamist>
- Intress. (2016). Kasutamise kuupäev: 19.03.2017, allikas Eesti Maksu- ja Tolliamet: <http://www.emta.ee/et/eraklient/tulu-deklareerimine/intress>
- Investeeringisega seotud üldised riskid. (s.a.). Kasutamise kuupäev: 25.11.2016, allikas SEB pank: http://www.seb.ee/files/mifid/SEB_mifid_riskid_ylainfo.pdf
- Investeeringisriskide kirjeldus. (s.a.). Kasutamise kuupäev: 03.12.2016, allikas <http://citynow.eu/?p=149>
- Investment (s.a.) Retrieved March 03, 2017, from Investopedia: <http://www.investopedia.com/terms/i/investment.asp>
- Kender, K., & Lõhmus, R. (2002). *Raha*. Tallinn: Äripäeva kirjastus.
- kickstarter.com. (2017) *About...* Retrieved February. 02, 2017, allikas <https://www.kickstarter.com/about?ref=nav>
- Kirby, E., & Worner, S. (2014). *Crowd-funding: An Infant Industry Growing Fast*. Retrieved February 05, 2017, from <http://www.iosco.org/research/pdf/swp/Crowd-funding-An-Infant-Industry-Growing-Fast.pdf>
- Kivinurm-Priisalm, K. (2007). Investeeringu strateegiad. Rmt: Nurga A., *Investeeringu teejuht* (lk 109-138). Tallinn: AS Äripäev.
- Krediidiandjate ja -vahendajate seadus. (18. 02 2015). Viimati muudetud 21.03.2016. Kasutamise kuupäev: 27.03.2017, allikas Riigi Teataja: <https://www.riigiteataja.ee/akt/111032016003>

Krediidiasutuste seadus. (09.02.1999). Viimati muudetud. 01.04.2017, Kasutamise kuupäev: 05.03.2017, allikas Riigi Teataja: <https://www.riigiteataja.ee/akt/131122016009>

Kõik, mida peaksid teadma Bondora kohta – laenamine, investeerimine, intressid ja tootlus. (s.a.). Kasutamise kuupäev: 15.02.2017, allikas https://laenuleidja.ee/bondora-laenu-intress-investeerimine-tootlus/#BONDORA_INVESTEERIMINE

Kõomägi, M. (2006). *Ärerahendus*. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.

Käibemaksuseadus. (10.12.2003). Viimati muudetud 01.01.2017. Kasutamise kuupäev: 15.03.2017, allikas Riigi Teataja: <https://www.riigiteataja.ee/akt/124122016015>

Lamp, B.-H. (2010). Uuest aastast jõustub uus investeerimiskonto süsteem. *E-ajaleht Postimees*. Kasutamise kuupäev: 19.03.2017, allikas <http://majandus24.postimees.ee/331206/uuest-aastast-joustub-uus-investeerimiskonto-suesteem>

Lang, J. (2015). Kas investeerida eraisikuna või ettevõtte kaudu? *E-ajaleht Äripäev* Kasutamise kuupäev: 25.03.2017, allikas <http://www.aripaev.ee/borsiuudised/2015/12/11/kas-investeerida-eraisikuna-voi-ettevotte-kaudu>

Lezdina, A. (2016). *Õppejõud: numbrid kinnitavad - ühisrahastus on siin, et jääda, ka pangad tahavad oma suutäit*. Kasutamise kuupäev: 04.02.2017, allikas Delfi Ärileht: <http://arileht.delfi.ee/news/uudised/oppejoud-numbrid-kinnitavad-uhisrahastus-on-siin-et-jaada-ka-pangad-tahavad-oma-suutait?id=76044011>

Lind, M. (2016). *Ühisrahastuse platvormid muutuvad läbipaistvamaks*. Kasutamise kuupäev: 05.02.2017, allikas Raamatupidaja: <http://www.raamatupidaja.ee/uudised/2016/05/20/uhisrahastuse-platvormid-muutuvad-labipaistvamaks>

Maksuvaba käive (2016). Kasutamise kuupäev: 03.15.2017, allikas Eesti maksu- ja Tolliamet: <http://www.emta.ee/et/ariklient/tulu-kulu-kaive-kasum/kaibemaksuseaduse-selgitused/maksuvaba-kaive#9.4>

- Meric, J., Maque, I., & Brabet, J. (2016). *International Perspectives on Crowdfunding. Positive, Normative and Critical Theory*. Retrieved February 05, 2017, from <http://www.emeraldinsight.com/doi/full/10.1108/978-1-78560-315-020151020>
- Millard, C. (2016). *Tagasi juurte juurde ehk lühike ühisrahastuse ajalugu*. Kasutamise kuupäev: 25.01.2017, allikas <https://fundwise.me/et/blogi/tagasi-juurte-juurde-ehk-luhike-uhisrahastuse-ajalugu>
- Mis asi on ühisrahastus?* (2014). Kasutamise kuupäev: 05.02.2017, allikas <http://stardipaik.ee/mis-asi-on-uhisrahastus/>
- Mis on investeerimiskonto?* (2010). Kasutamise kuupäev: 02.04.2017, allikas Rahandusministeerium: <http://www.fin.ee/index.php>
- Nõmm, A. (2016). *Ühisrahastusse rohkem teavet*. Kasutamise kuupäev: 03.02.2017, allikas Äripäev: <http://www.aripaev.ee/arvamused/2016/09/30/andre-nomm-uhisrahastusse-rohkem-teavet>
- Paju, T. (2014). *Nad ei karda midagi. Ja traditsioone nad ka ei austa. Kolmas Eesti tuleb!* Kasutamise kuupäev: 02.02.2017, allikas E-ajakiri Director: <http://www.director.ee/nad-ei-karda-midagi-ja-traditsioone-nad-ka-ei-austa-kolmas-eesti-tuleb/>
- Pertmann, T. (2014). *Kuidas oma ühisrahastuse portfelli tootlust arvutada?* Kasutamise kuupäev: 12.03.2017, allikas Rahafoorum: <http://rahafoorum.ee/kuidas-kogukondliku-laenamise-tootlust-arvutada/>
- Pertmann, T. (2016). *Ühisrahastuse tuludeklaratsioon – kuidas täita?* Kasutamise kuupäev: 19.03.2017, allikas Rahafoorum: <http://www.rmp.ee/maksud/tulumaks/tuludeklaratsioon/uhisrahastuse-tuludeklaratsioon-kuidas-taita-2016-02-17>
- Raamatupidamise seadus*. (20.11.2002). Viimati muudetud 01.01.2017, Kasutamise kuupäev: 25.02.2017, allikas Riigi Teataja: <https://www.riigiteataja.ee/akt/113032014050?leiaKehtiv#>

- Raamatupidamise Toimkonna Juhend 1. Raamatupidamise aastaaruande koostamise üldpõhimõtted.* (2016). Kasutamise kuupäev: 28.01.2017, allikas Rahandusministeerium: <http://www.fin.ee/aruandluskorraldus>
- Raamatupidamise Toimkonna Juhend 3. Finantsinstrumendid.* (2016). Kasutamise kuupäev: 28.01.2017, allikas Rahandusministeerium: <http://www.fin.ee/aruandluskorraldus>
- Ratsa rikkaks?* (2016). Kasutamise kuupäev: 05.11.2016, allikas Äripäev: <http://www.aripaev.ee/juhtkiri/2016/09/28/ratsa-rikkaks>
- Risk ja tulu. (s.a.).* Kasutamise kuupäev: 10.11.2016, allikas Finantsinspektsiooni portaali Minuraha.ee: <http://minuraha.ee/riskid-ja-tulu/>
- Roos, A., Sander, P., Nurmet, M., & Ivanova, N. (2014). *Finantsturud ja institutsioonid.* Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.
- Saare, K. (2016). *Eraisikuna investeerimine vs ettevõtte alt investeerimine.* Kasutamise kuupäev: 03.03.2017, allikas <https://kristiinveesteeib.ee/eraisikuna-investeerimine-vs-ettevotte-alt-investeerimine/>
- Selgitused dividendide, omakapitali väljamaksete ja muude maksustamist mõjutavate asjaolude deklaratsiooni vormi TSD lisa 7 täitmiseks.* (2016). Kasutamise kuupäev: 15.03.2017, allikas Eesti Maksu- ja Tolliamet: <http://www.emta.ee/et/ari klient/tulu-kulu-kaive-kasum/tsd-2016/selgitused-dividendide-omakapitali-valjamaksete-ja-muude>
- Sorenson, O., Assenova, V., Li, G-C., Boada, J., Fleming, L. (2016). Expand innovation finance via crowdfunding. *Science, Vol. 354, Issue 6319*, p. 1526-1528. Retrieved February 02, 2017, allikas <http://science.sciencemag.org/content/354/6319/1526.summary>
- Tagatisfondi seadus.* (20.02.2002). Viimati muudetud: 10.01.2017. Kasutamise kuupäev: 21.03.2017, allikas Riigi Teataja: <https://www.riigiteataja.ee/akt/131122016029>
- Tammert, P. (2005). *Maksundus.* Tallinn: OÜ Paar.
- Tearu, A. (2005). *Ettevõtte finantsjuhtimine.* Tallinn: Pegasus.

- Tearu, K. (2015). *Erinevad võimalused oma investeringute hoidmiseks*. Kasutamise kuupäev: 28.03.2017, allikas Pilvebüroo: <https://pilvebyroo.ee/investeeringud/>
- Tearu, K. (2016). *Kasuliku kraami kogumik 4. Tehingute kajastamine raamatupidamises. Näidiskanded ja selgitused*. Tallinn: Pilvebyroo.ee
- Tikk, J. (2009). *Finantsarvestus*. (Täiendatud trükk). Tallinn: AS Pakett.
- Tulumaksuseadus*. (15.12.1999). Viimati muudetud 10.01.2017. Kasutamise kuupäev: 15.03.2017, allikas Riigi Teataja: <https://www.riigiteataja.ee/akt/131122016004>
- Wardrop, R., Zhang, B., Rau, R., & Gray, M. (2015). *Moving Mainstream. The European Alternative Finance Benchmarking Report*. Retrieved February, 2017, from <http://www.iberglobal.com/files/2015/2015-uk-alternative-finance-benchmarking-report.pdf>
- Veskimägi, T. (2007). *Milline investeerimiskontode süsteem tuleb?* Kasutamise kuupäev: 19.03.2017, allikas <http://www.taaviveskimagi.ee/2007/11/milline-investeerimiskontode-susteem-tuleb/>
- Võrklaev, E. (2007). Investeerimise põhitõed. Rmt: Nurga, A., *Investeerimise teejuht* (lk 79-100). Tallinn: AS Äripäev.
- Õunapuu, L. (2014). *Kvalitatiivne ja kvantitatiivne uurimisviis sotsiaalteadustes*. Tartu. Kasutamise kuupäev: 10.04.2016, allikas Tartu Ülikool: http://dspace.utlib.ee/dspace/bitstream/handle/10062/36419/ounapuu_kvalitativne.pdf?sequence=1
- Ühisrahastamise potentsiaali kasutuselevõtt Euroopa Liidus* (2014). Komisjoni teatis euroopa parlamendile, nõukogule, euroopa majandus- ja sotsiaalkomiteele ning regioonide komiteele. Brüssel. Kasutamise kuupäev: 02.02.2017, allikas Euroopa Komisjon: http://ec.europa.eu/internal_market/finances/docs/crowdfunding/140327-communication_et.pdf
- Ühisrahastus - hea alternatiiv või riskantne rahapaigutus?* (2016). Kasutamise kuupäev: 04.02.2017, allikas Finantsinspektsiooni portaal: <http://minuraha.ee/uhisrahastus-riskantne-rahapaigutus/>

Ühisrahastus – kasulik nii investeerijale kui ka laenajale? (2016). Kasutamise kuupäev: 02.10.2017, allikas Financer.com: <https://financer.com/ee/uhisrahastus-plussid-miinused/>

Zirnask, V. (Toim.). (2011). *Finantsaubits. Rahaasjade korraldamise käsiraamat*. Tallinn: Finantsinspeksioon/NASDAQ OMX Tallinn AS. Kasutamise kuupäev: 27.11.2016, allikas http://www.minuraha.ee/public/Finantsaubits_rahaasjade_korradlamise_k2siraamat.pdf

Zirnask, V., & Liikane, K. (1994). *Raha, pangad ja finantsturud I osa*. Tallinn: HP Toimetised.

LISAD

Lisa 1. Eestis tegutsevad ühisrahastusettevõtted finantsvaldkonnas

Tabel 1. Eestis tegutsevad ühisrahastusettevõtted finantsvaldkonnas (sulgudes ettevõtte Eestis registreerimise aasta) (Technopolis Group & EY, 2015)

Annetuste põhine ühisrahastus / Ühisponsorlus	Osaluspõhine ühisrahastus	Laenupõhine ühisrahastus
Hooandja (2012) Stardipaik (2014)	Funderbeam (2013) Fundwise (2014) Tuleva (2016) Elektritransport (2016)	Bondora (2008) Omaraha (2011) EstateGuru (2013) MoneyZen (2013) Crowdestate (2014) Investly (2014) Mintos (2015) City NOW (2015) Inwise (2015)

Lisa 2. Investeerimistehingute raha liikumine Bondora portaali raporti põhjal (*Monthly Overview Bondora report*)

Cash Flow Statement	2016-1	2016-2	2016-3	2016-4	2016-5	2016-6	2016-7	2016-8	2016-9	2016-10	2016-11	2016-12	Kontroll
Deposits	3000	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500	8500
Withdrawals													
Fees Paid													
Loans Issued	-3000	-595	-620	-485	-655	-670	-690	-695	-730	-745	-765	-785	
Repaid Principal		70,83	83,21	95,88	108,61	121,51	134,46	147,58	160,74	174,18	187,66	201,29	
Repaid Interest		28,9	33,95	39,12	44,31	49,58	54,86	60,21	65,59	71,07	76,57	82,13	
Repaid Penalties		0,00	0,05	0,11	0,18	0,27	0,36	0,45	0,57	0,68	0,81	0,95	
Loans Received													
Paid Principal													
Paid Interest													
Paid Penalties													
Write Off Principal												-115,00	
Write Off Interest													
Debt Servicing Cost Principal													
Debt Servicing Cost Interest													
Resale Bought				-150,00	-143,00		-176,00	-10,00					
Resale Sold					145,00		173,58						
Cash Balance		4,73	1,94	2,05	2,15	3,51	0,77	4,01	0,91	1,84	1,88	1,25	1,25
Income Statement	2016-1	2016-2	2016-3	2016-4	2016-5	2016-6	2016-7	2016-8	2016-9	2016-10	2016-11	2016-12	
Planned Interest	0,00	34,00	39,94	46,02	52,13	58,33	64,54	70,84	77,16	83,61	90,08	96,62	
Received Interest	0,00	28,9	33,95	39,12	44,31	49,58	54,86	60,21	65,59	71,07	76,57	82,13	606,29
Fees Paid	0												
Resale Purchases Profit Loss													
Resale Sold Profit Loss					2,00		-2,42						-0,42
<i>Intressi nõue</i>		5,10	5,99	6,90	7,82	8,75	9,68	10,63	11,57	12,54	13,51	14,49	106,98
Balance Sheet	2016-1	2016-2	2016-3	2016-4	2016-5	2016-6	2016-7	2016-8	2016-9	2016-10	2016-11	2016-12	
Loan Balance Total	3000,00	3524,17	4060,96	4600,08	5146,47	5694,96	6250,50	6807,92	7377,18	7948,00	8525,34	9109,05	9109,05
Loan Balance Current		3511,67	4033,78	4555,98	5083,20	5609,18	6140,99	6693,81	7234,70	7774,78	8319,00	8867,18	
Loan Balance 1-7		12,5	14,68	16,92	19,17	21,45	23,73	26,05	28,37	30,74	33,12	35,53	
Loan Balance 8-15													
Loan Balance 16-30			12,5		16,92	20,23	21,45	23,73	26,05	28,37	30,74	33,12	
Loan Balance 31-60				27,18		16,92	20,23		23,73	26,05	28,37	30,74	
Loan Balance 61-90					27,18		16,92	20,23		23,73	26,05	28,37	
Loan Balance 91-120						27,18		16,92	20,23		23,73	26,05	
Loan Balance 121-150							27,18		16,92	20,23		23,73	
Loan Balance 151-180								27,18		16,92	20,23		
Loan Balance 181+									27,18	27,18	44,1	64,33	64,33

Lisa 3. OÜ Invest paraamat

Jrk nr	Kuu-päev	Dokument	Tehingu kirjeldus	Käibed		Ettevõtte arvelduskonto		Bondora arvelduskonto		Antud Lühiajalised laenud (Bondora)		Lühiajalised intressinõuded (Bondora)		Antud Pikaajalised laenud (Bondora)		Pikaajalised intressinõuded (Bondora)		Ebatüüpiliselt lakkuvate arvete reserv (Bondora)		Arvandeasta kasum (kahjum)		Intressitulud (Bondora)		Tulu laenuvõlvist (Bondora)		Muud tulud/kulud Bondora tehingutest		Ebatüüpiliselt lakkuvate laenude kulu	
				Deebet	Kreedit	Deebet	Kreedit	Deebet	Kreedit	Deebet	Kreedit	Deebet	Kreedit	Deebet	Kreedit	Deebet	Kreedit	Deebet	Kreedit	Deebet	Kreedit	Deebet	Kreedit	Deebet	Kreedit	Deebet	Kreedit	Deebet	Kreedit
			Algsaldo	8 500,00	0,00	8500,00																							
1	1.jaan	KVV	Raha ülekanne Bondorasse	3 000,00	3 000,00			3 000,00	3 000,00																				
2	31.jaan	B raport	Laenude andmine	3 000,00	3 000,00					3 000,00																			
3	2.veebr	KVV	Raha ülekanne Bondorasse	500,00	500,00			500,00	500,00																				
5	28.veebr	B raport	Intressitulu arvevõtmise	34,00	34,00				28,90														34,00						
6	28.veebr	B raport	Laenusaldode korigeerimine	595,00	595,00					524,17				595,00	70,83														
7	1.marts	KVV	Raha ülekanne Bondorasse	500,00	500,00			500,00	500,00																				
8	31.marts	B raport	Intressitulu arvevõtmise	39,94	39,94				33,95														39,94						
9	31.marts	B raport	Võivite arvestus	0,05	0,05				0,05																0,05				
10	31.marts	B raport	Laenusaldode korigeerimine	620,00	620,00					536,79				620,00	83,21														
11	1.apr	KVV	Raha ülekanne Bondorasse	500,00	500,00			500,00	500,00																				
12	31.apr	B raport	Intressitulu arvevõtmise	46,02	46,02				39,12														46,02						
13	31.apr	B raport	Võivite arvestus	0,11	0,11				0,11																0,11				
14	31.apr	B raport	Laenusaldode korigeerimine	635,00	635,00					539,12				635,00	95,88														
15	1.mai	KVV	Raha ülekanne Bondorasse	500,00	500,00			500,00	500,00																				
16	31.mai	B raport	Intressitulu arvevõtmise	52,13	52,13				44,31														52,13						
17	31.mai	B raport	Võivite arvestus	0,18	0,18				0,18																0,18				
18	31.mai	B raport	Järeldata tehingute kajastamine	2,00	2,00									2,00													2,00		
19	31.mai	B raport	Laenusaldode korigeerimine	653,00	653,00					544,39				653,00	108,61														
20	1.juuni	KVV	Raha ülekanne Bondorasse	500,00	500,00			500,00	500,00																				
21	30.juuni	B raport	Intressitulu arvevõtmise	58,33	58,33				49,58														58,33						
22	30.juuni	B raport	Võivite arvestus	0,27	0,27				0,27																				
23	30.juuni	B raport	Laenusaldode korigeerimine	670,00	670,00					548,49				670,00	121,51														
24	1.juuli	KVV	Raha ülekanne Bondorasse	500,00	500,00			500,00	500,00																				
25	31.juuli	B raport	Intressitulu arvevõtmise	64,54	64,54				54,86														64,54						
26	31.juuli	B raport	Võivite arvestus	0,36	0,36				0,36																				
27	31.juuli	B raport	Järeldata tehingute kajastamine	2,42	2,42									2,42													2,42		
28	31.juuli	B raport	Laenusaldode korigeerimine	692,42	692,42					557,96				692,42	134,46														
29	1.aug	KVV	Raha ülekanne Bondorasse	500,00	500,00			500,00	500,00																				
30	31.aug	B raport	Intressitulu arvevõtmise	70,84	70,84				60,21														70,84						
31	31.aug	B raport	Võivite arvestus	0,45	0,45				0,45																0,45				
32	31.aug	B raport	Laenusaldode korigeerimine	705,00	705,00					557,42				705,00	147,58														
33	1.sept	KVV	Raha ülekanne Bondorasse	500,00	500,00			500,00	500,00																				
34	30.sept	B raport	Intressitulu arvevõtmise	77,16	77,16				65,59														77,16						
35	30.sept	B raport	Võivite arvestus	0,57	0,57				0,57																				
36	30.sept	B raport	Laenusaldode korigeerimine	730,00	730,00					569,26				730,00	160,74														
37	1.okt	KVV	Raha ülekanne Bondorasse	500,00	500,00			500,00	500,00																				
38	31.okt	B raport	Intressitulu arvevõtmise	83,61	83,61				71,07														83,61						
39	31.okt	B raport	Võivite arvestus	0,68	0,68				0,68																				
40	31.okt	B raport	Laenusaldode korigeerimine	745,00	745,00					570,82				745,00	174,18														
41	1.nov	KVV	Raha ülekanne Bondorasse	500,00	500,00			500,00	500,00																				
42	30.nov	B raport	Intressitulu arvevõtmise	90,08	90,08				76,57														90,08						
43	30.nov	B raport	Võivite arvestus	0,81	0,81				0,81																				
44	30.nov	B raport	Laenusaldode korigeerimine	765,00	765,00					577,34				765,00	187,66														
45	1.dets	KVV	Raha ülekanne Bondorasse	500,00	500,00			500,00	500,00																				
46	31.dets	B raport	Intressitulu arvevõtmise	96,62	96,62				82,13														96,62						
47	31.dets	B raport	Võivite arvestus	0,95	0,95				0,95																				
48	31.dets	B raport	Laenusaldode korigeerimine	785,00	785,00					583,71				785,00	201,29														
Saklode kontroll Bondora raporti saklodega								9 110,72	9 109,47					10 597,42	1 488,37														
								1,25						9 109,05	106,98														
49	31.dets	RP öiend	EL reservi moodustamine	64,33	64,33																								64,33
50	31.dets	RP öiend	Pankr. Laene mahakandmine	12,00	12,00									12,00															
51	31.dets	RP öiend	PA -LA	2 300,00	2 300,00					2 300,00				2 300,00															
				0,00	0,00																								
Käibed kokku				22 193,87	22 193,87	0,00	8 500,00	9 110,72	9 109,47	2 300,00	0,00	0,00	0,00	10 597,42	3 800,37	106,98	0,00	12,00	64,33	0,00	0,00	0,00	713,27	0,00	4,43	2,42	2,00	64,33	0,00
Tulude/kulude sulgemine.																													
Lõppsald				9 205,28	705,28	0,00		1,25		2 300,00	0,00		6 797,05	106,98				52,33	64,75	717,70	713,27	0,00	0,00	0,00	0,42	0,00	64,33	64,33	

Lisa 4. Ettevõtte OÜ Invest bilanss

BILANSS	31.12.2016	31.12.2015
AKTIVA	Perioodi lõpul	Perioodi algul
Käibevara		
Raha	1,25	8 500,00
Finantsinvesteering		
Nõuded ja ettemaksud		
<i>Nõuded ostjate vastu</i>		
<i>Muud lühiajalised nõuded</i>	<i>2 300,00</i>	<i>0,00</i>
<i>Kokku</i>	<i>0,00</i>	<i>0,00</i>
Käibevara kokku	2 301,25	8 500,00
Põhivara		
Finantsinvesteeringud		
Nõuded ja tehtud ettemaksud	6851,70	0,00
Materiaalne põhivara		
Immateriaalne põhivara		
Põhivara kokku	6 851,70	0,00
AKTIVA (VARAD) KOKKU	9 152,95	8 500,00
PASSIVA (KOHUSTUSED JA OMAKAPITAL)		
Kohustused		
Lühiajalised kohustused		
Pikaajalised laenukohustused		
Kohustused kokku	0,00	0,00
Omakapital		
Aktiivkapital või osakapital nimiväärtuses	8 500,00	8 500,00
Eelmiste perioodide jaotamata kasum (kahjum)	0,00	0,00
Aruandeaasta kasum (kahjum)	652,95	0,00
Omakapital kokku	9 152,95	8 500,00
PASSIVA (KOHUSTUSED JA OMAKAPITAL) KOKKU	9 152,95	8 500,00

Lisa 5. Ettevõtte OÜ Invest kasumiaruanne

	01.01.-31.12.2016	01.01.-31.12.2015
Kasumiaruanne skeem 1	Aruande perioodil	Eelmisel perioodil
Müügitulu	0,00	
Muud äritulud	6,43	
Muud ärikulud	-66,75	
Ärikasum (-kahjum)	-60,32	
Finantstulud ja -kulud		
intressikulud	0,00	
muud finantstulud ja -kulud	713,27	
Kokku finantstulud ja -kulud	713,27	
Kasum (kahjum) enne tulumaksustamist	652,95	0,00
Tulumaks	0,00	0,00
Aruandeaasta kasum (kahjum)	652,95	0,00

Lisa 6. Era- ja juriidilise isiku kohustused seotud P2P ühisrahastuse tehingute kajastamisega ja maksustamisega

Tegevus	Eraisiku kohustused	Ettevõtte kohustused
Ülekanne Bondora arvelduskontole	Puuduvad	<ul style="list-style-type: none"> - firma põhitegevus on muu, kui laenuandmine; - kontoplaani täiendamine; - Bondora tehingute kajastamise protsessi sise-eeskirjas kirjeldamine; - alusdokument – pangakonto väljavõte.
Esmane arvelevõtmine	Puuduvad	<ul style="list-style-type: none"> - soetusmaksumuses; - koondkanded; - algdokument – Bondora raport.
Antud laenude ja teenitud tulu kajastamine	Puuduvad	<ul style="list-style-type: none"> - arvestusliku intressitulu arvelevõtmine; - laekunud viiviste arvestus; - laenuõude saldode korrigeerimine; - järelturult saadud kasumi/kahjumi arvestus; - pearaamatu ja Bondora raporti saldode kontroll.
Korrigeerimised bilansipäeval	Puuduvad	<ul style="list-style-type: none"> - ebatõenäoliselt laekuvate nõuete reservi moodustamise korra sise-eeskirjas selgeks tegemine; - ebatõenäoliselt laekuvate nõuete reservi moodustamine; - pankrotistunud laenude kuluks kandmine; - nõuete jaotamine pikaajalisteks ja lühiajalisteks;
Maksustamine. Käibemaks.	Puuduvad	<ul style="list-style-type: none"> - kui ettevõtte on käibemaksukohustuslane: intressitulu KM deklaratsioonis lahtris 8 (maksuvaba käive).
Maksustamine. Tulumaks.	<ul style="list-style-type: none"> - maksustatav tulu: intress, viivis, kasu laenuõude võõrandamisest; - maksumäär 20% - iga-aastane maksekohustus - Tuludeklaratsioon lahter 7.1; - ei saa pankrotistunud laene maha arvestada; - tulumaksu summa: 122,15 EUR 	<ul style="list-style-type: none"> - maksukohustus on võimalik edasi lükata (kuni dividendide väljamakseni 20/80) - Võimalus maha arvestada pankrotistunud laenudega seotud kulu

Lisa 6. järg

Tegevus	Eraisiku kohustused	Ettevõtte kohustused
Kasum arvestus	<p>Saadud intressi- ja viiviste tulu on 610,72 EUR</p> <p>Tulumaks 122,15 EUR</p> <p>Kasum: 488,57 EUR</p>	<p>Arvestuslik intressi- ja viiviste tulu on 717,70 EUR</p> <p>Maha arvestatud ebatõenäoliselt laekuvate nõuete kulu -64,33 EUR ja järelturu tehingutest saadud kahjumi -0,42 EUR</p> <p>Kasum: 652,95 EUR</p> <p>Isegi eeldades, et ettevõtte maksab dividende välja, tema kasum oleks suurem, kui eraisiku kasum - 489,71 EUR</p> <p>Mida suurem on pankrotistunud laenude summa, seda suurem on juriidilise isiku kasum võrreldes eraisikuga.</p>